Üksiknummer 5 kop.

Kõigi maade töölised, ühinege!

„ЭДАЗИ“ ежедн. орган эстонск. секций Ц. К. Р. К. П. и Сев.-Западн. ::: Бюро Ц. К. Р. К. П. :::
W.-K.P. keskk. ja Põhja-Lääne büroo Eesti sektsioonide häälekandja.
Ленинград, Фонтанка 27. Avatud kella 10—7.
Telefonid: Toimetus — 533-86, trükikoda — 171-41.

Edasi

Kuulutuste ja tellimiste hinnad

Kuulutamine	Tellimine
esimesel lhk. 3 r. kul.	Linnades 1 kuu — 1 rbl.
viimasel „ 1 „ „	aasta — 11 rbl.
keskmistel „ 6 „ „	Maal 1 kuu — 50 op.
k.-har. ajal. 20 k. „	aasta — 5 rbl. 50 kop.

E. Kirjast. Ühisuse liikmetele ja kollekt. tellides 15% odavam.

Nr. 104 (2304) Puhkepäewal, 10. mail 1925 8. aastaköit

Wabariigi Raamatukogu Tööpäev 1939

Pommi plahwatuse kohta Wilna gümnaasiumis.

Warssawist, 8. mail. Wilnas pommi lõhkemise juures haawata saanud gümnaasiumi õpilane Totshilowski ja prof. Jankowski surid. Nendega kokku on haawadesse surnute arw 7 inimest. Plahwatuse sünnitajad, s. o. pommi wiskajad kooliõpilased on pärit kodanlistest perekondadest ja on isamaaliste organtsatsioonide liikmeteks.

Ometi wiimaks.

Brüsselist, 8. mail. Katoliiklaste juht Wande-Wiwers wõttis wastu kuninga ettepaneku moodustada walitsust.

Soomemaa kompartei aetakse pöranda alla.

Helsingist, 8. mail. Siseasjade minister saatis kõigile kuberneeridele ettekirjutuse, milles ette paneb neile, põhjendades kõrgema kohtu otsuse pääle, Soomemaa kompartei laiali saata, terawalt jälgida selle järele, et see otsus ellu wiidaks ning mingisugust tegewust ei lubataks üksköik mis wormis.

Seda tähele pannes, et kõrgem kohus jättis partei algorganisatsioonide suhtes küsimuse lahtiseks, siis tõstis siseminister walitsuse otsuse järele kohtuministri juures küsimuse üles, täielikult lõpetada partei ringkondade organisatsioonide tegewus.

Kuni kohtu otsuseni selles küsimuses, minister kirjutab kuberneeridele ette, igasuguste abinõudega wõidelda nende organisatsioonide kuritegelise tegutsemise wastu.

Sotsiaal-barmatid jääwad edasi.

Berliinist, 8. mail. Preisi maapäew lükkas tagasi 222 häälega 216 wastu wanameelsete ettepaneku Brauni walitsusele umbusaldust awaldada. Sel kombel jääwad sotsiaal-barmatid walitsusesse edasi.

Hindenburgi wangikongides.

Berliinist, 8. mail. Riigi aruandmise kommisjon asus küsimuse arutamisele armu anda 1921 aasta Ruhri ülesastumise juhi Max Hölzile.

Maabiti wangimajas Berliinis kuulutasid 40 kommunisti toore ümberkäimise tõttu näljastreigi wälja.

Hindenburg teeb segadust.

Berliinist, 7. maik. Saksamaa õigusteadlaste ringkondades kawatsetawast amnestia wäljaandmisest Hindenburgi poolt kutsus esile suure segaduse. Berliinis arwatakse, et sarnane amnestia wäljakuulutamine on sama hää, kui ärakaotada wabariigi kaitseseadust, sest ta wabastaks karistuse alt igat isikut, kes selle seaduse wastu eksinud.

Riigipäewa õigusteadlikus kommisjonis teatas parempoolne saadik prof. Kahl, et riigipäew kawatseb presidenti sundida amnestia õigust mitte kurjasti tarwitama.

„Wabariiklased“.

Warssawist, 8. mail. Eila sünnitas siin suurt kõmu ajalehe „Respublika“ toimetuse läbiotsimine. Toimetuse trükikojas leiti wale pangapiletite walmistamise klischee ning wale hõberahade walmis wormid.

„Wäewähendamine“.

„New-York Times'i“ teatel Jaapani mereministeerium awaldanud teate, et Jaapan kawatseb kiires korras alustada 22 uue sõjalaewa ehitamist. Ehitatawate laewade tonnaash oleks 124.000 tonni. Nendest oleks 8 esimeseklassi ristlejat, 3 teiseklassi ristlejat, 10 häwitajat ja 1 lennukite emalaew. Et ilma suurriikide wiimaste saawutustega tutwuneda, selleks saadab Jaapan seitse asjatundjat Prantsusmaale, wiis Ameerikasse, kolm Saksamaale ja kolm Inglismaale. Asjatundjatel tuleb järgnewa kolme aasta jooksul tarwilised andmed koguda.

Ägawad pääletungimist Kominternile.

„Korra ja rahu“ inglid.

Pariisist, 8. mail. Tagurliku organisatsiooni, mis ennast nimetab „Korra ja rahu rahwuswaheliseks konföderatsiooniks“, täidesaatwa komitee istangul teatas konföderatsiooni esimees Lamerque, et oma asutamise silmapilgust pääle — 1924 a. oktoobril — on konföderatsioon suutnud awada oma organisatsioone 32 riigis ja 25 miljoni poolehoidjaga.

Komitee on praegu tegewuses oma organisatsioonide tegewuse järeluurimises, mis asuwad S. N. W. Liitu piirawates riikides.

Komitee wõttis resolutsiooni wastu, milles tunnistatakse tarwilikuks wõidelda propaganda wastu, mida teewad kommunistid ja sotsialistid ja paneb ette kõikidele kodanlusmaa walitsustele kokku kutsuda rahwuswahelist konwerentsi kommunismi wastu wõitlemiseks.

Seni ei awaldanud see konföderatsioon enesest mingisugust elumärki.

Poola kaitsepolitsei pillub „Kominterni pomme“.

Warssawist, 8. mail. Selgus, et pääle prowokaator Trojanowski ebaõnnestanud katse „kommunistlikku“ pommiplahwatust tekitada, sarnased katsed ka teistes linnades ette wõeti.

Nii leiti 5. mail Ljublini teaatrist pomm süütenööriga, mis sinna 3. mail pandud ja ei lõhkenud.

2. mail korraldati Ulem-Sileesias kaks dünamiidi padrunite lõhkemist ja 3. mail weel üks plahwatus.

Nende plahwatuste juures ei olnud inimeste ohwrisid. Ainult mõned akna klaasid purunesid.

Kommunistide arreteerimine Warssawis.

Warssawist, 8. mail. 5. mail arreteeriti Warssawis järgmised kommunistid, kes olla partei keskkomitee liikmed: Aleksander Tomaschewski, Franz Helschak, Kuljan Fromen, tema on ka Purmann, Heinrich Mustak, samuti ka sääl korteris asuwad sadamatöölised (laadijad): Josef Sosblum, Andrei Lewandowski, Stefan Baum, Max Lapon, Stanislaw Schimanski, Aleksander Fainischewski, Felix Dömowski ja Franziska Plohatskaja.

Tomaschewski juurest, kes peab olema keskkomitee kassapidaja, leiti 6000 kullas, Helschaki juures — 1500, samuti ka mitmesugused paberid ja arwed. Raha wõeti ära. Arreteeritud paigutati automobiili ja wiidi kaitsepolitseisse. Teel laulsid nad „Internatsionaali“ ja hüüdsid „Elagu proletariaadi diktatuur“.

Versaille sõlm annab end tunda.

Berliinist, 8. mail. Saksamaa rahanduse minister von Lieben teatas riigipäewa rahanduse kommisjonile, et 1. aprilliks oli Saksamaa riigikassas 100 miljoni marka, milline on koguni wäikearwuline sarnase suure riigi juhtimiseks, kui seda on Saksamaa.

Weel ühe süütu arreteerimine.

Wiinist, 8. mail. Sofiast teatatakse, et politseil läks korda arreteerida Abadijewi, kes olewat põrgumasina külge elektriwoolu ühendanud, mis asus kirikus.

Kurdlaste mässajate arreteerimine.

Konstantinoopolist, 8. mail. 18 kurdlaste juhti, kes kaasa aitasid mässule Angoora walitsuse wastu, mõisteti surma. Otsus on täide wiidud.

Sõjariistadega kauplemise konwerents.

Sõjariistadega wõib kaubelda ainult Inglismaa.

Pariisist, 8. mail. Genfi sõjariistadega kauplemise konwerentsil ütles Inglismaa ära, et merelaewad ja aeroplaanid loetakse „sõjariistadeks“. Ühenduses sellega nõudsid Inglise saadikud, et piir, kus ära keelatakse sõjariistadega kauplemine, käiks ka kogu India ookeani, Punase mere, Persia ja Osmani merelahede kohta.

See nõudmine, kus selgelt awaldatakse Inglise imperialismi püüdeid, kutsus Türgimaa ja Abessiinia poolt esile energilist protesti.

Ülesastumine Prantsuse Marokkos.

Pääletungimine seisma pandud.

Pariisist, 8. mail. Kabiilide pääletungimine Prantsuse Marokkos on seisma pandud kõigil wäeliinidel. Selle operatsiooni juures etendas suurt osa sõjaline õhulaewandus.

Prantslaste seisukord endiselt tõsine.

Roomast, 8. mail. Prantsuse sõjawägede seisukord Marokkos on Pariisi teadete järele endiselt tõsine. Sõjawäed kannatawad suure palawuse ja toitainete puuduse all.

Mägised maakohad takistawad sõjalisi operatsioone.

Kabiilide uus pääletungimine.

Pariisist, 8. mail. Kabiilid wiisid Marokkos läbi uue pääletungimise Prantsuse wäeliinil, tegutsedes tankide ja aeroplaani kaitse all.

Pariisist, 8. mail. Waatamata selle pääle, et Marokkost saadakse ainult lühikesi ja poolikuid sõnumeid, walitsuse ametlikud andmed, mida awalikult trükitakse, näitawad, et Prantsuse wägede sõjaline tegewus Marokkos laieneb.

Pahempoolsete ringkondade häälekandja „Information“ kirjutab, et sõjalist tegewust peetakse laialdasel wäerinnal, kusjuures kahjud ei ole kuigi suured, kuid siiski annawad nad kurwastamiseks põhjust.

Harju pank pankrotti kukkunud.

Tallinnast, 8. mail. Eila kuulutas Tallinnas üle Eestimaa tuntud Harju pank end pankrotiks. Panga juhatus seletab, et pankroti põhjuseks olla panga pää kassapidaja kuritahtlik raha kõrwaletoime tamine.

Sissekukkumise sõnum sünnitas suurt segadust Estimaa töstuslistes ja kaubanduslistes ringkondades.

Sotsiaal-barmatide manööwrite nurjaminek.

Berliinist, 8. mail. Saksamaa wähemlased panewad ette, kuulutada Hindenburgi walimisi tühjaks. Nad teatawad, et walimiste ajal awaldati walijate pääle surwet. Sellel ettepanekul muidugi ei ole mingisuguseid tagatisi edukaks kordaminekuks.

Isegi demokraatlik partei, mis kuulub ühes sotsiaaldemokraatidega wabariiklaste liitu, astub selle wastu wälja ja teatab, et see on ainult sotsiaaldemokraatide kordaminemata poliitiline wõte.

Ideede allikas kunsti alal.

Londonist, 8. mail. Londonis peeti ära „Inglismaa ja S. N. W. Liidu wahelise kultuurilise sideme loomise ühisuse“ koosolek.

Parlamendi liige liberaal Kenworthy teatas omas aruandes, et Wenemaa kujutab enesest hiigla ideede allikat kunsti alal.

Waatamata kõigi raskuste ja blokaadi pääle areneb Wenemaa teadus. Nõukogude õpetlased ja ülesleidjad awawad wäärtuslikke ülesleidusi.

Ülewenemaalise ametiühisuse keskнõukogu läbirääkimised Inglise ametiühisustega.

Londonist, 8. mail. Inglise ametiühisuste päänõukogu kongress awaldas eila teadaande hiljutiste läbirääkimiste ülę päänõukogu ja nõukogude ametiühisuste saatkonna wahel.

Teadaandes tuuakse esile Inglismaa wastuse sisu Tomski kõnele, kes kõneles konwerentsil 6. aprillil, niisama ka nõukogude saatkonna seletuskirja, mis ette loeti 7. aprilli istangul.

Wõersile Wenemaa raudteetööliste juure.

Wiinist, 8. mail. Austria raudteelaste saatkond kommunistide ja sotsiaaldemokraatidega koosseisus, kawatseb maikuu keskpaigas S. N. W. Liitu sõita külalistena Nõukogude Liidu raudteelastele. Mõned saatkonna liikmed on juba wäljamaa passid kätte saanud. Nüüd aga loobub Austria walitsus luba andmist S. N. W. Liitu sõitmiseks ülejäänud saadikutele.

Wäikese Entente konwerents peetakse ära Bukarestis.

Wiinist, 8. mail. Bukarestis (Rumeenia päälinnas) awatakse wäikse Entente riikide konwerents (Jugo-Slaawia, Tshehi-Slowaakia ja Rumeenia). Rumeenia ajalehed kinnitawad, et konwerents ei waata läbi Poola ja Greeka wäikse Entente liitu astumise küsimust ja wahekorda S. N. W. Liiduga.

Silmad kiirgawad.

Roomast, 8. mail. Fasciist saadik Dudan pööras parlamendi poole järgmise järelpärimisega. Kas kawatseb walitsus, silmaspidades wiimaseid andmeid wäljamaalaste Bulgaaria sisemiste asjadesse segamises, seda enam, et silmnähtaw on näitus hiljutisest sündmusest Albaanias, organiseerida abinõude tarwitusele wõtmist rahwuswahelise iseloomuga, mis annaks Bulgaariale wõimaluse olla üheks pää korra ja tasakaalu alalhoidmise elemendiks Balkanil.

Kontsessiooni leping Inglise kompaniiga.

S. N. W. Liidu rahwakommissaride nõukogu kinnitas pää kontsessioonide kommisjoni poolt ettepandud lepingu Inglise aktsiawalitsuse „Ajan korporatsioon Lemetäd.“ Lepingu järele antakse kontsessioonile kulla kaewandused Ohoti kreisis, Kamtshatka kubermangus. Lepingu kestus 36 aastat.

Läinud nädal.

Kuidas möödus 1. mai kodanlusmaadel. — Werised lahingud Saksamaal. — Sotsid ja politsei ajawad ühiselt meeleawaldajaid laiali. — 1. mai pühitsemine Idas. — Bulgaaria sündmused. — Plahwatuse „organiseerijate“ protsess Sofias. — Süütute inimeste tapmine. — Werist terrori tahetakse awalikult organiseerida. — Söjawägede suureudamine Bulgaarias. — Lõuna-Ida Euroopa kodanluse pääletungimine töörahwale. — Ülesastumine Marokkos. — Prantsuse walitsuse rahutus ja selle pöhjused. — Ülesastumise mahasurumiset wötawad osa ka Hispaania söjawäed.— Ülesastumine Inglise asumaades.

Juba warakult enne esimest maid hakkas kodanlus kogu maailmas selle pääle mõtlema, et see päew wöimalikult „rahulikult“ möödugs. Aeti jalule mitmet liiki politsei, kes iga kahtlast nähtust „likwideerima“ pidi. Eriti hoolega töötas politsei Poolamaal, kus paljudes linnades tööliste agulites üldiseid läbiotsimisi korraldati ja arreteerimisi toime pandi. Seepärast ei saanud töölised siin ka suureulatuslikke maimeeleawaldusi korraldada, kuigi üksikutes kohtades seda tehti.

Paljudes riikides (Jugo-Slaawias, Ungaris jne.) keelati walitsuse poolt igasugune meeleawaldamine 1. mail ära. Sarnaste „keelude“ pääle wastasid töölised aga töölt ärajäämisega ning mõnes kohas korraldasid koosolekuid kinnistes ruumides.

Saksamaa fascistid näitasid pääle Hindenburgi wöitu oma „julgust“ sellega, et kaitseta meeleawaldajate tööliste kallale tungisid (Badenis). Ka Itaalias olid fascistid „lahinguwalmis“ ja ootasid töölisi uulitsale, et werewalamist prowotseerida. Et Itaalia töölised alaliste werewalamiste tagajärjel aga õige ettewaatlikud olid ja 1. mai meeleawaldusest ainult tummalt osa wötsid, s. o. ainult töölt ärajäämisega leppisid, siis ei olnud fascistidel siin ka „löikust“.

Kellele aga 1. mai pühitsemine alati suureks piinaks on, need on sotsid. Päewa pühitsemisest ei taha nad muidugi awalikult ära ütelda, waid püüawad 1. mai pühitsemist, kui see argipäewa pääle langeb, tingimata lähema puhkepäewa pääle üle wiia. See on rahwuswahelise proletariaadi wöitlusepüha ülesannete moonutamine, — kuid mis hooliwad sellest sotsid. On ju nende ülesandeks üldse proletariaadi wöitluse kõrwale juhtimine otsekoheselt wöitluse teelt. Ka kui selleks on tarwis ka politseid appi kutsuda — sotsid ei loobu ka sellest, nagu see Daanis juhtus. Kui sotsid nägid, et töölised nendega ei lähe, waid kommunistidega ühinewad, tungisid nad kommunistide rongikäigule kallale ning kui neid weriste ninadega minema kihutati, olid nad warsi „abiga“ — ratsapolitseiga tagasi.

Märkimata ei wöi jätta Inglise tööliste meeleawaldust Bulgaaria saadiku hoone ees, kus nad nõudsid terrori lõpetamist Bulgaarias ning luba sinna saata oma saatkonda, kes tõsist olukorda koha pääl järele uuriks.

Idas hakkab 1. mai iga aastaga enam rahwa pidustuse iseloomu omandama. Eriti suurepäraselt pühitseti seda päewa Hiinamaal, kus koolid sel päewal sulutud olid ning igal pool könekoosolekuid peeti. Umbes samasuguselt pühitseti seda päewa ka Persias.

Bulgaaria sündmustest osawõtjate protsessil tuleb ikka selgemini awalikuks walitsuse metsik walge terror. Kuigi asja sõjawälja kohtus arutatakse ning seda enam moodi pärast tehtakse, tuleb säälgi ilmsiks, et paljud „süüalused“, keda enne kohtupidamist maha lasti, sugugi „süüdlased“ ei ole olnud. Nii süüdistas walitsus Minkowi Sofia plahwatuse organiseerijaks, kuid nüüd on wälja tulnud, et Minkow selles üldse mingisugust osa ei ole etendanud. Et oma jõledat terrori kuidagi teiste kapitalistlikkude riikide ees õigustada, laseb Bulgaaria walitsus teate wälja, et Sofia plahwatus olewat sündinud Kominterni säsu järele, kelle sihiks olewat Bulgaaria ühendamine S. R. W. Liiduga. Ja nagu alati toodakse „kinnituseks“ ka „dokumendid“ wälja, mis aga sedawõrd jämedalt järele on tehtud, et isegi kodanlilud lehed neid enam ei usu. Kuid kõige selle katte all walmistab walitsus awaliku terrori wastu: tahetakse mõnda sada Sofia plahwatuse „tegelast“ awalikult karistada, waatamata, et isegi sõjawäe kohus nende wastu mingisugust süüdistust leidnud ei ole. Bulgaaria walitsus karistab aga Moskwa agente, ning selle „töö“ katte all suurendab liitlaste loaga oma sõjawäge.

Bulgaaria timukate loorberid ei anna rahu ka teistele suurriikide õuekoertele Balkanitel. Eriti „hoolega“ teeb S. R. W. Liidu wastast kihutustööd Jugo-Slaawia, kes nõuab „karmide abinõude tarwitusele wõtmist wäljamaal asuwate Moskwa agentide wastu“. Samasuguste nõudmistega esinesid ka Bulgaaria ja Rumeenia walitsused. Wiini politsei on wäljamaalt tulewaid näpunäiteid ka tähele pannud ning sääl asuwate pagulaste järele walwet suurendanud ning üksikute silmapaistwamate pagulaste juures läbiotsimisi korraldanud.

Seega oli siis terror Bulgaarias märguandmiseks kogu Lõuna-Ida Euroopa kodanlusele, et töölisteliikumisele tarwis „lõpp pääle teha“. Proletariaat peab siin wastuabinõusid leidma, kuidas seda pääletungimist halwata.

Prantsuse kodanlus on tõsiselt rahutu mässu pärast Marokkos. Elanikkude arwu poolest on see üks suurematest Prantsuse asumaadest (territoorium 222.180 Inglise ruut kilomeetrit, elanikke 5.802.464 hinge) ja üks rikkamatest tooresainete saamise hallikatest (loomad, will, palmiõli, puuwiljad, datlid, mandlid, tubak, kummi, puu, elewandiluu jne.). Sarnase suutäie kaotus ei oleks Prantsuse kodanlusele sugugi meele järele ja sellest ka see rahutus. Pärismaalaste wastu on mobiliseeritud mitte ainult Prantsuse asumaade sõjawäed, waid ka naabruses olewad hispaanlased on oma wäed prantslastele appi saatnud. Kuna ülesastunud pärismaalaste arw ainult 2000 olewat. (Prantsuse allikate järele), siis on waewalt loota, et ülesastumise tagajärjeks mingisugune tõsisem muudatus ehk parandus wõib järgneda. Kodanlus wõtab kõik abinõud ülesastumise mahasurumiseks tarwitusele. Seisukorda peetakse siiski õige tõsiseks.

Asumaades ei ole üldse kõik korras. Ka Inglise lordidele ei anna pärismaalased armu. Neegrite mäss Lõuna-Aafrikas, kus umbes 4000 pärisorja oma isandate wastu wälja astusid, on selgeks tunnistuseks, et asumaad esimesi katseid teewad ahelate mahaheitmiseks. Tõsi, need katsed on weel alles nõrgad, nad kannawad enam loomusunnilist iseloomu, tekkiwad korratult siin ja sääl, kuid nad on selgeks tunnismärgiks, et tuha all tuli hõõgub, et see tuli iga silmapilk lõkkele wõib lüüa.

Sm. Trotski wastus

Londoni tööliste ajalehe toimetaja küsimuse pääle.

Londonist, 8. mail. Londoni tööliste puhkepäewase lehe „Sunday Worker“ toimetaja pööras sm. Trotski poole järgmise küsimusega:

„Moskwa Kreml. Sm. Trotski.

Istmanni raamatut kasutawad laialt kodanlikud ajalehed. Teid kujutatakse, kui intriigi olewust. Hellatakse mõtet, et teie pooldate demokraatiat ja wabakaubandust. Saatke paluks 200 sõna wastuseks „Sunday Workerile.“ Erik Warney.“

Wastuseks selle pääle saatis sm. Trotski järgmise kirja:

„Istmanni raamat, millest teie teatate, on minule tundmata. Kodanlikud ajalehed, mis sellest raamatust wäljawõtteid teewad, ei ole minu kätte sattunud. Muidugi lükkan mina ette kategooriliselt kõik teadaanded tagasi, mis on sihitud Wenemaa kommunistliku partei wastu. Jämedam wäljamõeldus on teie poolt nimetatud ajalehtede tõendused, nagu tunneks mina kaasa kodanlikule demokraatiale ja wabakaubandusele.

Uhes kogu parteiga loen mina nõukogude süsteemi, proletariaadi diktatuuri ja wäliskaubanduse monopooli (ainuõigust) paratamata tingimusteks sotsiaalsele ülesehitusetööle. Meie partei poolt tarwitusele wõetud poliitika, parteituid töölisi ja talupoegi laial ulatusel riigi walitsemisse tõmmata, ei tähenda mingil tingimisel lähenemist kodanliku — parlamentlikule süsteemile, sest see kõik sünnib nõukogude korra raamides, juhitud kommunistliku partei poolt.

Talupoja, kui wäikekaubawalmistaja huwide hoolikas arwestamise poliitikat, mida ajab partei, ei tule mingil tingimisel nii mõista, nagu tunnistatakse wabakaubanduse paremust sotsialismi üle, sest õieti on siin tegu küla alalise, wõimalikult waluta üleminekust sotsialismile, abinõud, mis on wastawad talupoja majandusele ja hingelule. Minu poolt trükkimiseks walmistatawas raamatus juurdlen mina küsimust demokraatiast, diktatuurist ja wabakaubandusest Inglismaa tingimustes ja tulen otsusele, et Inglismaa edaspidine majanduslik ja poliitiline arenemine on wõimata kodanluse ja parlamentliku demokraatia tingimustes. Kogu ajaloo arenemise käik tõendab, aga ei lükka ümber, proletaarliku rewolutsiooni päämisi põhimõtteid, nii nagu need on teoreetiliselt põhjendatud Lenini poolt ja praktiliselt (tegeliselt) wiiakse ellu meie partei poolt.

L. Trotski.“

Nõukogude maalt.

7. Nõukogude kongress Walgewenemaal.

Kongressil ülesastuw Walgewene walitsuse aruandega Walgewene rahwakommissaride nõukogu esimees sm. Adamowitsh tähendas:

Möödunud aastal lõpetati Walgewene maade ühendamine, kogu maa jagati raioonideks. Nõukogude aparaat on ülewiidud enamal jaol kõik Walgewene keele pääle.

Uleminnes põllumajanduse juure, tähendab aruandja, et Walgewenemaal näeme käesolewal aastal määratut rahwa ja tööjõu üleliigsust. Enamus talupoja nõupidamistest on ümberkorraldamata. Maa ümbertöötuse tehnika on madal. Puudub inwentaar. Agronoomide wõrk on wäike. Küla majapidamiste üldisest arwust on 19 protsent. hobusteta ja 21 protsent. ilma adradeta. Wiljasaagid on wäikesed — 42 puuda tiinu päält, 49 puuda wastu ennesõjaaegsest normist.

Maata ja wäikemaapidajate tarbete rahuldamiseks eraldatakse wälja maafond ligi 600 tuhande tiinu ulatuses. Laiendati eeskujulikute maaparandajate wõrku. Organiseeriti üle 200 melioratiiw ühisuse.

Kirjandus.

„Säde“ nr. 2. (9). Noorsoo poliitika, kirjanduse ja teaduse ajakiri. W. L. K. N. ü. keskkomitee, Põhja-Lääne oblasti büroo Eesti sektsiooni ja Kom. laste rühmade ühine häälekandja. Eesti kirjastuse ühisuse wäljaanne. 32 lhk. Hind 30 kop.

„Säde“ sisulise ja keelelise küstmuse lahenduse juures löödi wiimasel ajal „Edasi“ weergudel tublisti „lahing uid“. Enamus kaldus aga sellele arwamisele, et „Sädel“ tuleb enam kindlamini maa noorte poole rühkida, maa noorte nõudeid tähele panna, nende häälekandjaks olla. Teise osa, õieti ühe üksiku isiku ettepanekut „kauni keele“ asjus ei wöinud muidugi tõsiselt wõtta.

Käesolewa numbri toimetamisel on toimetus neid praktilisi ettepanekuid osalt juba teostanud. Wõrreldes tänawust esimest numbrit praegusega, näeme sisuliselt tuntawat paranemist. „Säde“ hakkab näitama juba oma tõsist nägu, hakkab näitama, et ta maa noorte nõuded ja huwid esimesele plaanile seab. Kogu sisust paistab see koht wälja, kuigi siin weel mõned konarlused on. Need ei ole aga nii tähtsad, neid kõrwaldatakse juba praktilise töö kaudu. Tähtis on kindel siht, mille kohta „Säde“ oma esimeses juhtkirjas tähendab: „Teisel ilmumise aastal peab „Säde“ tungima kõige pimedamatesse metsanurkadesse, sinna, kuhu ta minewal aastal weel tungida ei suutnud . . .“ Hoidku „Säde“ sellest kinni, see on pind, kus julgesti edasi sammuda wõib.

Käesolewas nris on „Säde“ maanoorte arenemise järku silmis pidanud ning n. n. raske materjaali kasutamises õige ettewaatlik olnud. Leiduwad kirjatükid on asja ja ülesannete kohased ja neist oleks wõimata olnud ühtki wälja jätta. Asjalikus ja populaarses kirjatükis „Esimene mai“ käsitab sm. Palwadre maipüha pühitsemist ning seab sel puhul noortele wastawad ülesanded üles. Järgmises artiklis käsitab sm. Rammus W. L. K. N. ü. tööd maal, praktilisi juhtnööre andes, kuidas maal ringide organiseerimisele asuda, kuidas seda tegeliselt läbi wiia ja kuhu selles asjas toetuse mõttes pöörata. Sm. Muliin puudutab oma kirjatükis „Metsapäewaks“ selle päewa tähtsust ja noorte ülesandeid selle läbiwiimises. Walge Eesti olukorda iseloomustab sm. R—s kirjatükis „Langenute asemele uued wõitlejad“.

Järgnewas ilukirjanduslikus osas ei tundu enam juhuslikkust. Kuigi algupärased tööd õige wähe leidub, on tõlked selle eest walitud, noorte elu ja tegewusega seotud. Algupärandite hulgas on arwuliselt lõwiosa Ain Rannaleetil. Kui Rannaleeti „Sädesse“ mahutatud palaketste järele hinnata, siis peame tema loomiswõime nõrgenemist märkima. Ei saa muidu kuidagi seletada, et kõik sellesse nri mahutatud tema materjaal liiga nõrk on, tuuma asemel ainult warje näeme. Kewade maalimiseks, mis talwe unest äratab looduse, mässama paneb wõimsad weekosed, mis enesega igale poole elu toob, tarwitab Rannaleet sarasei kahwatuid wärwe:

Õhtu nii soe, nii hell,
pehme kui säng,
Laenetel finistel
tulemäng.
Kohinad sumedas
nõidlikuks looks
paisunud. Tumedas
wete jooks.

Esiteks on sarnased wärwid proletaarliku kewade maalimiseks liiga wesised, teiseks on seegi pilt hoopis selgusetu. (Lainetel finistel tulemäng . . . kas mitte tuulemäng, sest tulemäng wõib olla öösel, kus lained mitte finised ei ole), kuna teine salmik täiesti „salapärasesks“ tahab jääda . . . Liiga lääge!

„Kangelastes“ tahab Rannaleet nähtawasti päälkirja pilkena tarwitada. Wähemalt sarnase mulje saad tema kangelastest. Pikema kirjatöö kaikend peab kõige mahlakam koht sellest olema, kuna Rannaleet siin wäikekodanlikke warjusid maalib, kes elawad ainult tänapäewa elu, kellel sihti ega eesmärki üldse ei ole.

„Sädesse“ on see katkend wist kogemata „eksinud“.

Uudisena on „Säde“ selles numbris pioneeride osakond. Nad tulewad nagu alati — trummipõrinaga, tuues enesega elawust ja wärskust. Pääle lasteliikumisesse puutuwate poliitiliste märkuste, leiame siit mõned laste oma ilukirjanduslikud töökesed jne. Jääb ainult soowida, et see osakond järgmistes numbrites paisuks maa koolilaste katsete arwel. Samasugust soowi wõiks awaldada ka kroonika osakonna kohta, mis weel liiga juhuslikuna tundub. Nende mõlemate ülesannete teostamine oleneb aga rohkem maanoortest enestest kui toimetusest.

„Tulised sädemed“ põletawad nii mõndagi, lendawad pimedate nurgataguste taha ja walgustawad nähtusi, mida walgustada tarwis.

Uldse märkab „Säde“ iga sõber ja lugeja, et ajakiri sisuliselt suure edusammu on astunud. Jääks ainult soowida, et toimetus noorte hulgas uusi jõudusid oma ümber koondaks (käesolewas numbris on sellel alal juba mõnda edusammu märgata) ning edaspidi ka sarnaste eksitawate wigade eest hoiaks, nagu praegu näeme lhk. 13 . . . „Naistöölised ja talunaisterahwad, teeme endi lapsed kindlateks leninlasteks, pro . . . kaswatame oma lapsed . . . Need nähtused (keelelisi puudusi on märgata weel Rannaleeti juures) on aga tähtsuseta saawutatud edusammude juures, mida meie järgnewate nrite juures kahtlemata weel rohkem näeme.

K. Dixi.

14. üleliiduline W. K. P. konwerents

Sm. Rôkowi aruanne kooperatsioonist.

Töostuse warustamine nõuab koondust.

Kooperatsiooni terawuse küsimus ei ole seletatud ainult sellega, et kooperatiiwne ehitustöö mängib meie töös pääosa, waid pääasjalikult sellega, et kooperatiiwsetes küsimustes leiawad wastukaja üldised majanduslikud ja poliitilised ülesanded, mis praegusel silmapilgul meie partei ees seisawad. Edusaawutuste iseäraldusi, mida praegusel silmapilgul üle elame, tuleb otsida üheltpoolt meie töostuse arenemises ja teiseltpoolt põllumajanduses.

Kiire majanduse jalulseadmise protsessi arenemine wiib meid edaspidise edenemise wõimaluste juure, mis sunnib meid tsaristlikust Wenemaast pärandatud tehnikat ümber muutma.

Meie ette tõuseb täies suuruses ülesanne laiendada walmistuse põhikapitaali ja töostust ümber korraldada, et põhjalikult rahuldada kaswawaid siseturu nõudeid

Waremalt kaswas töostus wastawalt kaswawa turu nõuetega, wana ja tegewuseta wabrikute käimapanemise teel, milleks läks wähe raha ja aega tarwis.

Töostuse arenemine aga, selle laienemine ja põhikapitaali uuendamine nõuab palju rohkem rahalisi summe ja tähtaega.

Meil läheb tarwis sarnast koonduse arenemisekäiku kõigis harudes ja liinides, mis kindlustas tegelikku töostuse laiendamise wõimalust, ühes sellega kindlustaks ka proletaarse diktatuuri, kogu rahwa majanduse organisatsioonide juhtiwaid kõrgustikke sotsialistlikul alusel.

Kõik see loob teise olukorra meie põllutöostuse arenemisele, kui seda oli märgata warem.

Küla koondust ei tule takistada.

Uue majanduse poliitika tagajärjel on külas märgata sarnast arwulist kaswu, mis on lähedane omadusliselt küla elu muutmisele.

Praegusaja küla elu wõib iseloomustada kahe joonega: Esiteks on külas märgata nõndanimetatud wõrdlewat agraarset ümberasumist ja selle tõttu tööst wabakssaanud tööjõudu. Teiseks püüab küla üleminna ja osalt on juba üleläinud warade kogumisele oma kaupade arenemise rohkuse tõttu.

Oleks koguni ekslik arwata, et see majandulik tõus külas areneks ühelajal, ühetaoliselt käsikäes 22 miljonilise talupoegade majapidamisega.

Waba kauba ringjooksuga on koguni mõõdapääsematu asjaolu; ühed majapidamised arenewad kiiremalt, teised aegamööda ja kolmandad jääwad koguni taha.

Majapidamised, mis kiirelt lähewad arenemise käigus teistest ette, leiawad mõõdapääsematult waba tööjõudu ja waba maad.

Põllumajanduse jalulseadmine toob seepärast mõõdapääsematult sulaste kihtide kaswamist külas ja arendab rendimaad.

Kas peab partei nendes tingimustes tarwitusele wõtma seaduse — administratiiwset wõitluse abinõud nende talupoegade kihtidega, kes oma majapidamise jalule seadmises kasutab wabat tööjõudu.

Minu waate kohalt ei ole mingisugust tarwidust administratiiwselt takistusi teha küla walmistuse jõudude arenemise tööjõu palkamises põllumajanduses ja maa rentimises. Kindlustatud majapidamised (suurtöostus, pangad, weoasjandus), kus töölisteklassi käes on poliitiline wõim, ei tule meil karta kodanluse wahekordade arenemist külas. Uhes sellega ja selles seisab põhiküsimus — meil on tarwis luua tingimusi, mis maksimaalselt kaasa aitawad walmistuse jõudude arendamisele külas.

Arwamised sellest, et on wõimalik ja otstarbekohasem „juriidiline keelamine“ kodanluse suhete arendamisele külas — on sügawalt ekslik. Sellest wäljaminnes tuleb meil waadelda küsimust kulakust.

Wõib täiesti kõrwale jätte waielused „kulaku“ ja majanduse talupoja küsimustes praegusaja küla ülesehituse töö juures, kuid siisli on tarwilik kindlat poliitilist liini hoida kaswawa kulakulise kihi wastu külas. Meie wahekord selle kihiga peab wõrdlewalt seisma samasel alusel nagu wahekord erakapitaaliga linnas. Tarwis on lõpetada selle kihi wastu administratiiwset päälesuruwust.

Kui meie tahame kindlustada edaspidist küla majandusliku kaswu külas, peame looma sarnased tingimused, mis wõimaldawad wabalt sulaste palkamist, ning kergendama mga rendile andmist.

Uhenduses sellega on ettepanek, mida mina konwerentsile tegin, s. o. et talupoegade kihtidel wõimaldada osawõttu kooperatiiwsest ehitusetöõst.

Ja endised tõkked, mis ei lasknud nendel kihtidel kooperatiiwidest osa wõtta, peab kõrwaldatama.

Sm. A. J. Rôkow

S. N. W. Liidu rahwakommissaride nõukogu esimees.

Kooperatiiwide juhtiwaid kohte ei tohi anda kulaku kihtide kätte.

Ühenduses sellega on tarwis abinõud tarwitusele wõtta, mis kindlustawad parteid, et kooperatsiooni juhtiwad kohad ei läheks kulakuliste kihtide kätte.

Pääle selle peab tarwitusele wõtma täiendawad abinõud, et kindlustada kehwikuid ja keskkalupoegi nii kooperatsiooni kui ka riigi poolt.

Nähtawasti wõime 40% ilma hobuseta olewaid talupoegi muuta sarnasteks, et neil oleks kõigil hobused, warustades neid weel eluta inwentaariga jne. Muidugi pika aja jooksul ja tingimusel, et külas warade kuhjamist arendame kiires korras ning juhime seda kuhjamist riiklikule ja kooperatiiwsele alusele.

Pääasi, mis kõige raskem ja mida on tarwis saawutada üksköik mis tingimusel, on see, et arendades kapitalismi põllumajanduses, suudame laiemal määral kui senini pöörata silmadega kehwiku ja keskkalupoja poole.

Kooperatsioon kui kuhjatud warade jagaja.

Aruandja läheb üle kooperatsiooni ülesehituse küsimuste juure, misjuures tähendab, et kooperatsiooni tööga külas on seotud ülemineku ajajärgu põhiküsimus.

Kooperatsioon on meie ainukene töukejõud, mille abil wõime juhtida talupoegade koondust wastawalt üldiste sotsialistliku ülesehituse ülesannetega.

Kui see koondus läheb mööda meie süsteemist, siis jõuame punktini, kus kaks süsteemi alustawad wõistlust (kapitalistlik ja sotsialistlik) ning sellega on raskendatud riigi juhtimine ja majanduse elu korraldamine üle riigi.

Misjuguste wiisidega hoiab meie riik ja partei oma käes kontrolli ja korraldab küla majanduse arenemist.

Seda wõime saawutada talupoegade organiseerimisega, kes oma kaupa walmistawad ja müüwad.

Kollektiiw-majapidamiste toetamine

Juba nüüd peawad abi saama riigi ja kooperatsiooni poolt need kollektiiwsed walmistuse organisatsioonide wormid põllumajanduses, mille elujõukus on järeleproowitud praktiliselt. Ainult ühte on tarwis saawutada, s. o. et selles harus ei oleks sundust jne., waid et talupojad ise praktiliselt aru saaks ühe ehk teise majapidamise wiiside kasulikkusest.

Tarwitajate kooperatsioon aitas hindade reguleerimisele kaasa.

Peatades üksikute kooperatsiooni harude seisukorra iseloomustuse juures, tähendab aruandja, et tarwitajate kooperatsiooni üleminek wabatahtliku liikmeks olemise alusele õigustas ennast põhjalikult, terwikuna. Kaswas tarwitajate kooperatsiooni liikmete osanikkude arw (praegusel ajal on neid ligi 8 miljoni) suurelt kaswas ka tarwitajate kooperatsiooni ringjooks. Töostuse saaduste äramüük kooperatsiooni kaudu sisaldab 25—30 protsenti.

Tarwitajate kooperatsiooni tähtsust hindade reguleerimises wõib waewalt eitada. Ilma kooperatsioonita ei oleks meie sarnase eduga läbi wiinud hoogtööd hindade tasakaalus hoidmises ajajärgul, kui läbi wiisime rahareformi; ilma wiimase abita oleks siseturu reguleerimine olnud palju keerulisem.

Põllumajanduse kooperatsiooni mahajäämine.

Põllumajanduse kooperatsiooni läbimüük kaswas tuntawalt 57 miljoni rubla päält 1. jaanuaril 1923 a. kuni 470 miljoni rubla pääle 1. okt. 1924 a., aga ühes Ukrainaga üle S. N. W. Liidu — 550 miljoni rubla.

Põllumajanduse kooperatiiwide arw on niisama tuntawalt tõusnud. Meil on olemas praegu ligi 40 tuhat põllumajanduse kooperatiiwi külas. Rahasummad, mida kooperatiiwid saawad, ei ole kaugeltki rahuloldawad; nad sisaldawad eneses ainult 15 tuhat rubla 60 tuhande rubla asemel, mida kooperatiiwidele anti enne sõda.

Samasugust rahulolematut wahekorda wõime näha wõrreldes kooperatiiwsete majapidamiste arwuga. Neid on praegusel ajal 3 miljoni, 12 miljoni asemel, missugune arw olid koopereeritud enne sõda. Nõnda näeme, et rahwahulkade koopereerimises astus tarwitajate kooperatsioon üle ennesõjaaegse normi, kuna põllumajanduslik kooperatsioon õige tuntawalt maha on jäänud.

Põllumajanduslik kooperatsioon on kaswanud wiimaste aastate jooksul nii läbimüügi kui ka liikmete arwu poolest. Kuid kui wõtta absoluutset arwu, siis on see weel õige nõrk.

Põllumajanduse kooperatsiooni tähtsus üksikute kaupade alal sisemises põllumajanduse saaduste läbimüügis kujutab järgmist arwu:

Wilja müüdi . . .	23 protsi.
Lina	20 „
Wõid.	40 „

Arwud on iseenesest äige tähtsad, kuid siiski ei wasta ta kooperatsiooni tähtsusele, milline peab olema üldises meie majanduse süsteemis.

Tarwis on kõrwaldada mitte õiget kodukäsitöostuse kooperatsiooni juure minekut.

Kõigist kooperatsioonide harudest on kodukäsitöostuse kooperatsioon palju taha jäänud. Tihti on meie töostuse orgaanide wahekord kodukäsitöostuse kooperatsiooni wastu kandnud otsekohe orjastawat iseloomu.

Uks riiklik organisatsioon, kes reguleerib kohalist metalltöostust, on ametis sellega, et ostab kodukäsitöösturilt nugasid 3 rbl. 50 kop. tükk aga ise walmistab neid 6 rbl. 50 kop. ja 7 rbl tükk.

Ta segab kodukäsitöösturi nugadega omadega ja müüb siis kestmise hinnaga ära.

Kuni wiimase ajani ei wõtnud riiklik töostus arwele kodukäsitöostuse nõudeid, tooresainete warustamisega ja wabriku saadustega.

Temale ei anta krediiti, ega toetada teda metalliga.

Sarnaseid andmeid wõib tuua õige palju.

Küla kodukäsitöostuse kooperatsiooni asjus selgus ebanähtused, mis põimitud hädaohtudega kodukäsitöölise koopereerimises.

Muu seas on kodukäsitöostuse kooperatsioonil suur tähtsus üleliigse tööjõu wähendamises külas. Küla waba tööjõu suruwad linna pääle ja suurendawad sellega üheltpoolt linna töostuse tagawarawäge ja kaswatawad küla waesust teiseltpoolt.

Edaspidise töostuse laiendamise wõimaluste juures, mis wastaks turu kawamisele, oleme sunnitud rahuldama neid nõudeid wäljamaalt kauba sissewedamisega.

Enam eeskujulikum on rahuldada neid nõudeid, kuipalju see wõimalik, on kodukäsitöostuse arwel. Pääle selle on terwe rida kodukäsitöostuse harusid, mis rahuldawad sarnaseid majanduslikke nõudeid, millised ei ole suuteline rahuldama meie töostus.

Küsimus, kuidas kõrwaldada waesust külas, kust leida tööd kehwikutele, kuidas rahuldada kauba puudust — kõik see on teatawal määral seotud wäikse käsitöostuse arenemisega.

Seepärast anti hiljuti määrus wälja, mis kergendab käsitöostuse maksu raskust.

Waba walimistega tuleb wõita talupoegade usaldust kooperatsiooni wastu.

Tarwis on teha muutusi käsitöostuse kooperatsiooni asjus nii meie töostuse kui ka laenu ja rahanduse orgaanide poolt.

Uheks sarnaseks eeltingimuseks on, et talupoegade wäikewalmistus kooperatsiooni ehituse kaudu ei alluks meie kontrollile, juhtimisele ja reguleerimisele, waid kujuneks nõukogude majanduse üldisesse süsteemi, sarnane kooperatiiwne töö wiis, mis kindlustaks rahwahulkade usaldust kooperatsiooni wastu. Sarnast rahwahulkade usaldust kooperatsiooni wastu wõib saawutada tol juhusel, kui meie põhjalikult muudame meie juureminekut talupoegade koopereerimisele.

Et kõrwaldada talupoegade usaldamatust kooperatsiooni wastu, peab partei wõitma suurt usaldust talupoegade keskel. Ainult sel teel wõime meie kooperatsiooni tööd elawamaks teha.

Ma tähendan mõnede andmete pääle, mis tunnistawad arusaamatusest ja partei liinist kõrwale kaldumisest kooperatiiwses ehituse töös.

On teada juhuseid, kus kohalised organisatsioonid komandeeriwad seltsimehi koopekatiiwsele tööle, mitte tegelikuks tööks waid „toitmiseks.“ Sest et kooperatsioon maksab oma töölistele palka, siis seatakse järjekord sisse: kes on kooperatsioonis ja missugustel kuudel „toidetakse“

Loomulikult, et sarnaste olukordade juures kooperatsioon usaldust talupoegade poolt ei saawuta.

Waba walimine kooperatsiooni juhtiwatesse orgaanidesse, töösf aruandmine walijate ees, täpne põhikirjast kinnipidamine — need on pääpunktid puuduste kõrwaldamiseks kooperatiiwses ehitusetöös ja usalduse wõitmine talupoegade hulkades.

Seadus külas — on päätingimus meie edasipidisele edusaawutustele.

Meie elame sarnaseid muutusi üle küla majanduslikus elus, räägib sm. Rõkow edasi, mis wäljendub kapitalismi wahekordade arenemises põllumajanduses.

Proletariaadi diktatuuri wõimsus, natsionaliseeritud weoasjanduse, pankade jne. arendamine ja kindlustamine on küllalt, niiwõrd tugew, et meil ei pruugi karta uue majanduse poliitika laienemist külas ja sõja kommunismist pärandatud walitsuse juhtimise wiiside likwideerimine, on tihedalt seotud ja kindlustawad küla samasuguste seadustega, mis läbiwiidud linnas. Ilma nende seadusteta ei saa meie edukalt kooperatsiooni kindlustada ning elustada neid hiigla ülesandeid — kõige päält usaldust wõita talupoegade poolt — millised seisawad kooperatsiooni ees.

Nõnda siis, on elanikkude koopereerimine seotud teiste reaalsete ülesannetega, mis partei ees seisawad küla küsimuses — nagu hoogtöö nõukogude elawaks muutmises, wõitlus ausate administraatorite eest külas jne. Meie poliitika üldiste ülesannete juures on kooperatsioonil külas palju iseloomustawaid külgi, millised on lähedased meie ametiühisustele.

Nõnda nagu ametiühisused on nõukogude ülesehituse sotsialistlikuks kooliks töölisteе hulkadele, mille kaudu ühendab partei miljonid parteituid töölisi, nii peawad olema ka kooperatiiwid külas sarnasteks kataldeks, millest läbi käib enam aktiiwsem osa parteitutest talupoegadest, et selle kaudu neid nõukogude riigi ülesehituse aktiiwsele osawõtule tõmmata.

Metallitöostusest.

Sm. Dershinski ettekanne.

Metallitöostuse arenemisest ripub ära kõigi meie majanduse harude edukas arenemine.

Wõtame näituseks põllumajanduse. Meie kõik teame, et ta ei kannata mitte üksi põllumajanduslikkude masinate, waid ka lihtsate põllutööriistade puuduse all. Talumehel puudub raud, millega parandada wõiks täiesti kulunud inwentaari. See kõik ei jäta oma mõju awaldamata talupoja töötiljakuse pääle.

Sama lugu on weoasjandusega, elektrofitseerimisega ja naftaasjandusega, millised tarwitawad määratu hulk metalli. Kõik see nõuab meie käest metallitöostuse tuntawalt laienemist. Kui meie selle ülesandega walmis saame, siis otsustaksime temaga ära kõigi ülejäänud meie majanduse tähtsamad ülesanded.

Metallitöostus ei suuda weel rahuldada meie laialise turu nõudeid.

Kui meie waatame, kuidas arenes metallitöostus wõrreldes teiste töostusharudega, näeme, et metallitöostus ei asunud mitte esimesel plaanil.

Kogu töostus läinud aastal jõudis kuni 42—45 protsent. ennesõjaaegsest tasapinnast. Metallitöostus aga läinud aastal tegi wälja 30% ennesõjaaegsest.

Muu seas aga kaswab tarwitus metallkaupade järele wahetpidamata. Kui nüüd waadata selle pääle, mida trustid ette müünud uuest laiendatud programmist, siis näeme järgmist: metallurgia on kuni 1. apr. ettemüünud 98 protsent. ettekawatsetud saaduste hulgast, masinateehituses — 80 protsent. jne.

Kui meie wälja läheme tarwituste tõusust ja kaswawatest nõuetest, siis peame ülesseadma küsimuse, kuidas laiendada meie plaanisid ja programmisid tuntawalt. Selles asjas seisame aga suurte raskuste ees, et kogu metallitöostuse organisatsioon ei suuda üleminna sarnasele kaswule, ta pole selleks küllalt tugew.

Ja seepärast peame täitma nõudeid metallikaupades sel teel, et neid w ä l j a m a a l t s i s s e w e a m e.

Minewal aastal wedasime wäljamaalt metallisaaduseid — 44 miljoni, käesolewal aastal aga 126 miljoni rubla eest, s. o. ligi kolm korda rohkem.

Sarnane seisukord kohustab meid abinõusid leidma, kuidas wäljawedu suurendada S. N. W. Liidust, et selle kaudu wõiksime suurendada masinate sissewedu, sest ilma uute masinateta, ilma walmissaaduste sissewedamiseta ei suuda meie rahuldada rahwa kaswawaid nõudeid.

Tingimata on tarwis toetada kodukäsitöostust.

Ühelajal metallitöostuse laiutamisega peab jalgele seatama ka kodukäsitöostus. Paljud seltsimehed waatawad kodukäsitööliste kui waenlaste pääle. See on aga wale seisukoht. Kodukäsitöölised — need on kehwikud, kes waremalt siplesid täielikus orjuses igasuguste ülesostjate käes, nad teenisid wähem ja elasid wiletsamine kui wabrikute töölised. Praegusel korral ei suuda meie aga ilma nende kaasabita rahuldada elanikkude nõudeid, eestkätt talurahwa nõudeid.

Kogu endi töös kawade kokkuseadmisel peame arwesse wõtma, et kodukäsitöostus wõib teatawal ja kaunis suurel määral lahendada metallkaupade puudust. Pääle selle on tal ka poliitiline tähtsus, sest ta aitab wähendada töötatööliste ning wõimaldab rahwale teenistuse leidmist.

Kuiwõrd meie endi ette seame ülesande ülisuurelt laiutada suurtöostust, niiwõrd peame waatama kodukäsitööliste pääle kui hallika pääle, millest saawutame uusi proletaarseid jõudusid.

Kodukäsitöostuse pääle tuleb pöörata määratut tähelpanu. Praegu on asi meie kõrgemate walitsuse asutuste arutamisel, **kus juures kodukäsitöölistele wõimaldatakse toetust, laenude ja tooresaine näol selleks, et nad tõesti arendada wõiksid oma tegewust.**

Töötiljakuse tõus alandab metalli hindasid.

1923 a. oktoobrist kuni 1925 a. martsini alanesid hinnad järgmiselt: malmi pääle — 37%, sordiraua pääle — 25%, joodetud torude pääle — 46% jne.

Alandamise wõisime läbi wiia just töötiljakuse tõusu tõttu. Näituseks, kui wõtame ühe töölise musta metalli saaduste hulga, siis läinud aasta esimesel weerandil see hulk tegi wälja 67 ja käesolewa aasta jaanuaris — 112 üksust, see tähendab, kaswas ligi 60%. Sarnane lugu on ka teistes metalltöostuse harudes — ühe töölise saaduste hulk sama aja jooksul suurenes 56%.

Kui nüüd kõneleme töötasu kaswust, siis näeme, et selle tõus jäi weidi maha töötiljakuse tõusust ning see andis wõimalust metallkaupade hinna alandamiseks.

Wiletsalt kaupleme metallkaupadega.

Uleminnes metallkaupadega kauplemise juure, tähendab sm. Dershinski, et siin asi wäga wilets, waatamata seepääle, et suurem osa metallitöostuse saadustest müügile läheb läbi kooperatsiooni.

Näituseks, katuseplekk Kurskis: linnas lisatakse puuda pääle juuce 2 rbl. 2 kop., algkooperatsioon lisab omalt poolt juure weel 1 rbl. 3 kop.

Kuubani raiooni ühisus paneb naelte puudale ligi 2 rbl. 60 kop., algkooperatsioon omalt poolt lisab ligi 40 kop. Niimoodi ei loo meie sugugi soodsaid tingimusi kooperatiiwide laiendamiseks. See kõik rõhub meid, sest kui nüüd tööline higistades püüab alandada saaduste hinda, siis teab ta ühtlasi, et talumees peab nende eest maksma kolmekordselt ja see wõtab isegi selle töölise töötegemise himu ära.

Just halwa kauplemisega taowad meie kooperatsioon ja kauplewad organid kiilu töölisklassi ja talurahwa wahele.

Tarwis on ehitada uusi tehaseid.

Käesolewal ajal kawatseme metallitöostuse saaduste hulka suurendada 82 protsendini. Edaspidi aga meie palume lubada suurendada meie metallitöostuse saaduste hulka kolme aasta wältel 80 protsendi wõrra. See kawa on kokkuseatud, arwestades meie töostuse olukorda, milles püüame äratarwitada meie tehaste ja wabrikute sissesseadeid kuni 100 protsenti. Kui meie waatame endi tehaseid, siis näeme, et nad pole kaugelki ehitatud ja sissesseatud tehnika wiimaste saawutuste järele. Ja seepärast ei suuda meie nii kiiresti edasi areneda sarnase kiirusega kui seni.

See kõik seab meie ette küsimuse tarwilikkusest ehitada uusi tehaseid peaaegu kõikide metallitöostuse harude kohta. Mis puutub **põllumajanduslikkude masinate ehitusesse**, siis on tarwis selles suhtes Uuralis ja lõunas juba **nüüd asuda uute tehaste ehitamise kawade kokkuseadmisele. Sedasama peab ettewõtma ka traktorite ehituses.**

Kui rasked ka need ülesanded ei oleks, mis meie ees seisawad, ühendatud partei, ametühisuste ja majandusmeeste jõudude abil lahendame need edukalt.

Sm. F. E. Dershinski

S. N. W. Liidu rahwamajanduse nõukogu esimees, W. K. P. keskkomitee liige, metalltöostuse pääwalitsuse esimees.

Seltsimehed punawäelased,

kirjutage kuidas elab ja töötab meie Punane söjawägi. Awaldades „Edasis“ kirjeldusi Punase söjawäe elu kohta, loome sideme punaste sõdurite ja töörahwa wahel.

Eestlased S. N. W. Liidus.

Siberi asunik ülesehitawas töös.

Jenissei kubermangu asunikkude otsused.

Jenissei kub. oli läinud talwel 6 Eesti asunikkude raiooni konwerentsi. Huwitawateks küsimusteks olid kohaliste raiooni ja küla nõukogude aruanded põllumajanduse, töostuse, kaubanduse, hariduse küsimused. Ruumi puudusel ei ole wõimalik wastuwõetud resolutsioonisid täielikult tuua, olgugi et nad ütlemata huwitatud on ja piltlikult peegeldawad endis praeguse küla aktiiwsuse tõusu majanduslikus, nõukogulises ja kultuurilises töös.

Küla üleüldse ja Eesti asunikud eraldi on üksköiksusest lahti rabelenud. Sõna wõetakse iga küsimuse kohta ja antakse resolutsioonides omad nõuded ja soowid edasi.

Nii leiame Jenissei asunikkude resolutsioonist küla ja raiooni nõukogude aruannete kohta, pääle soowituste põllumajand. maksu suhtes, weel järgmised punktid:

„Esimeses järjekorras panna rõhku organisatsiooniliste punktide awanemise pääle, wähemalt peab igas raioonis punkt olema.

Wõtta abinõud arstiabi kõwendamise kui ka kergendamise ja elanikkudele lähendamise alal tarwitusele.

Maksude, maa ja teised küsimused olgu ühesugused kõigi kohalistele rahwustele, et mingisugust rahwuslist surwet ei oleks.

Wõtta abinõud tarwitusele, et iga raiooni juures oleks rahwuswähemustest töölised, kes tarwiduse korral wõiks asja ajada ema keeles.

Rohkem rõhku panna posti korralduse jne. pääle“.

Need on elulised küsimused, millega otsekohe külal alati kokkupuutumist tuleb ja mille järele küla hindab nõukogude walitsust.

Põllumajanduse, töostuse ja kaubanduse kohta wastu wõetud resolutsioonis leiame:

„Lugeda tarwilikuks üle minna mitmepõllu süsteemile ja kultuurilisele maaharimisele.

Rohkem rõhku panna põllutöö koolide organiseerimise pääle.

Iga lugemisetoa ja punase nurga juure organiseerida „põllumajanduslik ring“, mis peab lähedas sidemes olema raiooni agronoomiga. Igal ringil tuleb organiseerida katsepõld agronoomi ja wanemate põllumeeste juhatusel.

Organiseerida kollektiiwselt tarwilikkude põllutöö masinate tellimist ja muretsemist (külwi, sorteerimise masinaid jne.).

Lugeda tarwilikuks luua aluspinda suurpõllupidamisele juba nüüd maakorraldamise juures, et asunikud laiali ei pilguks üksikute taludena mitmete werstade taha.

T ö ö s t u s e s soowitada kindlustada kõige päält suurtöostust ja põllutöömasinate walmistust. Tööpalka maksta produktide rohkuse ja hääduse järele, et sellega tõsta töötiljakust ja ja wäärtust.

Ärmised abinõud tarwitusele wõtta töötatöölistele töö muretsemiseks.

Siduda küla põllumajanduslikke ringisid liinatööliste kollektiiwidega, et kõrwaldada igasuguseid walesti arusaamisi tööliste ja talupoegade wahekorrast.

K o o p e r a t s i o o n i s kõwendada küla ühistegewust, walides sinna asjateadlikke ja õiglasi tegelasi, kes rahwa usaldust ära teeniwad ja igasugused wäärnähtused kõrwaldaks.“

Kõwendada talupoegade laenu- ja hoiuühisuse tegewust, et waesem ja keskmine talupoegade kiht saaks oma majandust tõsta.

Kõwendada talupoegade wastastiku abiandmise komiteede tegewust jne.“

Need on jällegi küsimused, mida lahendada tarwis. Hariduslikkude küsimuste kohta leiama resolutsioonis 27 punkti, milles terwe kohalise haridusetöö hädad ja tarwidused peegeldawad, nii kooli kui ka wäliskooli alal.

Iseäranis suurt tähelpanu on pööratud koolide kordaseadmise pääle, siis koolikirjanduse pääle üleüldse. Lugemistubade aineline kindlustus on ka reaalselt päewakorda wõetud ühiskülwi näol. Mööda ei ole mindud ka ühest walusamast küsimusest meie töös — üleliidulise põllutöö kooli organiseerimisest eestlastele. Kõik konwerentsid toonitasid selle tarwidust.

Kokkuwõttes wõib ütelda, et Jenissei asunikkude konwerentsid olid tänawu asjalikumad kui kunagi enne ja täiesti lähedalt seotud kohaliste olude, nõukogwalitsuse ja agronoomiga. See annab usu, et wastuwõetud otsused ei jää paberile, waid saawad teostatud praktilises töös.

J. P.

Wõitlusele wustade jõududega.

(Oudowa kreisis, Leningradi kub.)

Meil asunduses on kool ja punane nurk. Mõlemad asuwad ühes majas.

Mõlemate asutuste töö on seni wilja kannud, iseäranis punase nurga töö, kusi osa wõtawad pääasjalikult noored.

Asundus laguneb kahte suurte laagrisse. Ühed, kes nõukogude walitsusele kaasa tunnewad, kaasa aitawad riigi ülesehituses ja toetawad punast nurka.

Teine jagu eestlasi, kes sisserännanud Remda wallast, Luukküla ümbrusest, upitasid endid koduisõja ajal haljale oksale, on praegusel silmapilgul nõukogu korra wastased. Wiimastel aastatel püüdsid nad igatpidi asunduse arenewat elu takistada.

See tuli ilmsiks kõige selgemalt 20. aprillil toimepandud pidul, kus pidu korda sihikindlalt rikkuma hakkasid, mis teiste asunikkude keskel löömise esile kutsus.

Esimesed pidukorra lõhkujad, keda pigitahwlile tuleb panna (musta tahwelt on neile wähe) on Heinrich Wendik, Mihkel H e i n r i c h i p. Wendik ja Jaan Punnep, kelledest arenesid teiste seas löömised ja koolimaja seesmiste nurkade teotused.

Et punase nurga töö ja üksikute liikmete elu kindlustatud oleks, peab asundus kiiremas korras kolme ülesannet täitma:

1) Halastamata wõitlus ja paljastus nende kohta, kes noorte tööd segawad ja takistada püüawad.

2) Punase nurga liikmed kindlamalt read koomale tõmbama wõrsuwate samogonni ajajate häwituseks.

3) Puhastus punase nurga liikmete hulgas oleks hädatarwilik.

Neid kolme ülesannet täites wõib töö endiselt wilja kanda ja oma kõrgusel seista.

Selle täidewiimiseks jõudu.

A s u n i k.

Uus saawutus majanduslikul wäerinnal — awatud uus sild Loowati jõel.

(Holmi kr., Pihkwa kub.)

Üks kõiae kaugematest ja mahajäänumatest kreisidest Pihkwa kub. wõib nimetada Holmi kreisi. Holmi linn ise asub kõige wähemalt 90 wersta kõikidest lähedal olewatest raudteedest eemal. Kuni 1925 a. kewadeni ei olnud Holmi külje all olewal Loowati jõel ühtegi silda. Wanal, nõnda nimetatud „hääl ajal“ ei mõteltudki selle pääle ja rahwahulgas liikusid jutud, et Loowatile wäga kõrgete ja kergesti uhutawate kallaste tõttu koguni wõimata olewat silda ehitada. Ülekäik sündis nii, kui see harilikult on — parwega, mis rahwa keskel alati suurt nurinat tekitas, iseäranis korra ootamise pärast.

1923 aasta sügisel juhtus õnnetus inimeste ja loomade ohwritega, kus kord laada aeg nokastanud parwemees oma koorma keset jõge ümber ojas ja teadmata palju inimesi kaduma läks. Sellest juhtumisest pääle tõsteti küsimus üles silla ehitamiseks. Ümberkaudsed talumehed raiusid ja wedasid

maksuta palgid, ehitati osa riigi, osa annetuste waral ja 1925 a. aprillis awati uus sild tarwitamiseks.

Huwitawaks nähtuseks oli siin see, kui palkide wedamiseks küsimus üles tõsteti, meie tagurlased ja palawewennad kohe lärmi lahti löid, et wanal hallil ajal saadi läbi ilma sillata ja wõib seda ka siis nüüd, ennem mädanewad palgid jõe kaldal, kui sellest midagi saab, ning kui sild walmis sai, siis oli uus häda — pidada kole kõrge olema, ei juleta üle käia.

Noored ja arusaajamad soowitawad lahkesti meie wastasrinnale nendele wana isaisadelt pärandusesks jäänud parwe tarwitada.

Kirjasaatja № 22.

Metsa üleandmine.

(Koidula, Kaluuga kub.)

Meie asunduse mets on riigi metsafondist wälja arwatud ja kreisi maaosakonnale üle antud. Säält wõib ka praegusel korral lubasid metsa juurimiseks saada.

Sellega pannakse piir segadustele ja sekeldustele metsa asjus. Opilane

Mängud looduses on huwitawad.

Usmina walla lugemistuba sai hiljuti oma schefi käest jalgpalli. Esimesel wäljaastumisel oli huwitaw näha, kuidas mitmest külast noored kui wanad huwitawalt päält waatasid, kuidas hulgaline rühm mänguplatsil wõistleb.

Sääljuures tehti organisaatori sm. Kase korraldusel waatajate keskel ise mängusid. Loota on, et sarnased mängud hakkawad rohkem maad wõtma, sest schef on lubanud weel 5 paari punastele nurkadele saata, kuna aktiiwsemad omale järjest spordiriideid muretsewad ja teiste spordi wõtete wastu walmistawad. Selleks hääd edu!

Kesalind.

Usk taganeb teaduse eest.

(Eesti as. Abdresäk, Mesägutowo kantonis, Baschkiirias.)

Lihawõtte püha esimese päewal, s. o. 19. aprillil, korraldas meie hariduse seltsi kirjanduse sektsioon esimese usuwastase koosoleku, kuhu ainult 16 inimest ilmunud oli. Kuid waatamata osawõtjate wähese arwu pääle, oli see koosolek wäga elaw ja huwitaw.

Esimesena esines pikema kõnega „Usu tekkimise, arenemise, ja ta praeguse seisukorra“ üle L. Saarts.

Teise kõne pidas E. Paklar „Ristiusu tekkimisest.“ Siis järgnesid weel paar lühemat kõnet, milledele üldse elawad mõttewahetused järgnesid, kus kriipsutati alla usuwastalise kihutustöö tarwidust, iseärnis noorte keskel.

Pääle koosoleku wõtsid mõned agaramad seltsimehed nõuks ühiselt wenekeelne ajaleht „Besboshnik“ wälja tellida.

Uldse wõib koosolekut kordaläinuks nimetada. Meteor.

Suur samm.

(Eesti as. Abdresäk, Mesägutowi kantonis Baschkiirias.)

Lugemata hulga näitemängude seas, mis meie asunduses aastate jooksul korraldatud on, leidus wähe suuremaid ja tõsisemaid näidendisi. Kuid iseäranis uuema aja tähtsamate rewolutsiooniliste näitemängudega ei wõinud meie asundus kaugeltki mitte uhkustada. Ja nii tuleb siis 20. aprillil haridusseltsi näetesektsiooni poolt toime pandud wenekeelset 4 waatuslikku traagikomöödiat „Конец Ивана Потапыча“ täieõigusega lugeda „suureks sammuks“ punase tulewiku poole.

Soowitaw oleks, et meie näitesektsioon tulewikus weelgi sarnaseid suuri sammusid astuks, see wiiks meid peagi eeskujuks teistele S. R. W. Liidu eestlastele.

Meteor.

Leningradi teated.

Ülikooli eelarwe.

Kubermangu rahandusosakonna eelarwe nõupidamine waatas läbi Leningradi ülikooli 1925—26 aasta eelarwe. Üldine summa, mida antakse ülikoolile, tõuseb 700 tuhande rubla päält käesolewal õpeaastal 940 tuhande rubla pääle tulewal õpeaastal. Eelarwes nähakse ette 5 tuhat kuulajat. Abirahade (stipendiumide) summa üliõpilastele suurendatakse kuni 240 tuhande rublani.

Laewade ühendus wäljamaaga.

Käesolewal suwel sõidawad Leningrad—Hamburgi liinil 2 järjekordset kaubareisijate laewa. Leningrad—Stettini joonel sõidab üks laew korra iga kahe nädala tagant. Leningrad—Londoni joonel sõidawad järjekindlalt kuus kaubarejsijate laewa, neist kolm Wene ja kolm wäljamaa laewa, mis sõidawad kaks korda nädalas, tagasisõidul ka Hullis peatades.

Kuulutus

S. R. W. Liidu rahanduse rahwakommissariaadilt

S. R. W. Liidu rahwakommissaride nõukogu määruse põhjal 15. aprillist 1925 aastast, asub rahanduse rahwakommissariaat 6. maist käesolewal aastal uuesti 1924 a. riikliku talupoegade wõidulaenu obligatsioonide realiseerimisele, mis sissetulnud ühispõllumajanduse maksust 1924/25 operatsiooni aastal.

Teistkorda wäljalastud talupoegade wõidulaenu realiseerimisele antakse kõik kergendused ja eesõigused, mis ettenähtud täiendatud laenu kohta S. R. W. Liidu kesktäidesaatwa komitee ja rahwamajanduse nõukogu otsustes 19. märtsil 1924 aastal. („Teataja“ nr. 65, 20. märtsist 1924 a.)

Obligatsioonide müügi hind, juure arwates jooksew kupong, määratakse kindlaks kuni muutusteni 87 kop. 1 rubla asemel.

Talupoegade wõidulaenu obligatsioone müüdakse kõigis rahanduse rahwakommissariaadi kassades, riigipanga asutustes, kõigis kesk ja kohalistes pankades, wastastiku laenu ühisustes, rahwakommissariaadi posti ja telegraafi asutustes, hoiukassades, kooperatiiwides, walla täidesaatwates komiteedes, külades ja kontr-agentide juures, kes walla täidesaatwa komiteede poolt ligi tõmmatud.

Juriidiline abi.

Küsimus nr. 166. Olen W. L. K. N. Uhingu liige ja tahan wabatahtlikult punasesse laewastikku astuda, kas wõetakse wabatahtlikke wastu.

Wastus: Kui teie soowite laewastikku teenima astuda, siis tuleb seda läbi wiia organiseeritud korras, s. o. tuleb pöörata kohaliku W. L. K. N. Uhingu walla komitee poole teadaandega, et soowite teenima minna, ning kui kreisi komiteel on waba kohti laewastikku, siis wõite sinna pääseda.

Küsimus nr. 167. Olen üksikus nurgas umbes 30 wersta teistest kaugel. Kauge maa tõttu on wõimata noorte ühingu liikmeks astuda ja koosolekutest osa wõtta. Olen jalast niipalju wigane, et põllutööd raske teha. Tundigi koolis käinud ei ole, waid olen ise end arendanud, kuid mul on suur huwi edasi õppima minna.

Wastus: Leningradi kõrgematesse koolidesse pääsemiseks on teil tarwilik wastawad soowitused muretseda, kas ametiühisuse ehk walla asutuste ning partei seltsimeeste poolt, seda silmas pidades, et teie nähtawasti W. L. K. N. Uhingu ega ametiühisuse liige ei ole.

Oma eluloo kirjeldusele lisage soowituse kirjad ligi ja andke teadaanne kreisi hariduse osakonnale sisse kooli saatmiseks.

Küsimus nr. 168. Kuidas ja missugusel teel saab wäljamaa passi Eestimaale sõitmiseks. Missuguste asutuste poole pöörata, ning millal wõib passi kätte saada.

Wastus: Waadake „Edasi“ nr. 84, puhkepäewal 12 apr. s. a., juriidilises osakonnas küsimus nr. 140 wastus.

Küsimus nr. 169. Kust wõib saada otsekohesemaid teateid ümberasumise kohta Wolgaäärsesse kubermangudesse. Kas antakse luba sõiduks ühe ehk kahe perekonna wiisi? Kas antakse abi riigi poolt?

Wastus: Pöörake kirjaliku teadaandega kubermangu maa osakonna poole kuhu kawatsete sõita järelpärimisega, niisama kuulake järele kohalikust maa osakonnast tingimuste üle ümberasumise kohta. Pääle selle soowitame teil lugeda „Edasi“ nr. 69, 26 märtsil s. a. kirjatükki „Mida on tarwis teada ümberasujatel“ ja „Edasi“ nr. 66, 22. märtsil s. a. artikkel „Maa-asjandus.“

Küsimus nr. 170. Minul oli kaks lehma. 1919 aasta sügisel ei olnud minul wõimalik neid puuduse tõttu enam toita. Seepärast wõttis naabri peremees teise omale ning tappis lehma ära. Lehm kaalus 7 ja pool puuda. Lubas minule kolme aasta jooksul uue lehma kaswatada. Nüüd on tähtaeg mõnda aega tagasi mööda. Kaks korda olen küsinud kuid ta wastab: järgmine sügise. Kas wõin kohtu teel nõuda? Tunnistajad on.

Wastus: Kui teil tunnistajad olemas siis wõite kahjutasu tema käest rahwakohtu kaudu nõuda. Andke asja arutamine kohtu.

Küsimus nr. 171. Teenin juba 1921 aastast saadik haigemajas. Olen ametiühisuse liige. Maksud on alati korralikult maksetud, kuid kahenädalist puhkeaega ei ole mina selle ajani saanud, mitte ka rahas. Möödaläinud aastal andsin teadaande terwishoiu osakonnale sisse, kuid asjata. Kuhu palwega pöörata?

Wastus: Töö seadustekogu (согл. Кодекса о Труде) punkt nr. 114. On kõigil palgatöölistel, kes wahetpidamata töötanud mitte wähem kui 5 ja pool kuud, õigus saada üks kord aastas kahe nädalist puhkeaega. Isikud, kes alla 18 aastat wanad, saawad ühekuulise järjekordse puhkeaja. Teie küsimuse korral, kui asutus, kus teenite, loobub puhkeaja andmisest, siis pöörake kohaliku ametühisuse konflikt kommisjoni poole.

Küsimus nr. 172. Olin sõjawäe teenistuses 1918—1920 aastani.

1920 aastal sai minu perekond kannatada bandiitide läbi. Tapsid maha minu isa ning põletasid ära lauda ja küüni. Nüüd on kolm aastat mööda, ei ole saanud abi kusagilt ei rahas ega ka metsa. Kas on mul õigus saada tulekassast tasu?

Wastus: Teil tuleb pöörata tasu saamiseks täidesaatwa komitee sõjakahjude hindamise kommisjoni poole, mitte aga tulekassasse.

Küsimus nr. 173. Kaks aastat tagasi wõtsin naise. Nüüd tuleb meil lahku minna. Kas on naisel õigus minult midagi nõuda pääle selle, kui oleme kõik oma wahel ära jaotanud, mis selle aja jooksul korjasime?

Wastus: Kui teie naisega olete kõik omawahel kogutud waranduse ära jaotanud, siis ei ole naisel õigus midagi muud nõuda.

Küsimus nr. 174. Olen kaua aega jookswa ehk rheumatismuse haige, mis nõuab hääd arstiabi. Puudub aga rahaline jõud kauema aja arstimiseks. Kas on wõimalik prii arstimist ja ülespidamist saada. Kuhu ses asjas pöörata?

Wastus: Pöörake teadaandega kohaliku terwishoiu osakonna poole.

Küsimus nr. 175. Olen 30 aastane. Puudub ameti oskus. Soowin mingisugust käsitöö ametit ära õppida kas lukusepaks ehk mingisuguse muu tehnika ametit, andi selleks on. Kuhu pöörata?

Wastus: Soowitame teil selle küsimusega pöörata kohalikku töö osakonda enam täpsemate teadete saamiseks.

Küsimus nr. 176. Soowime külasse lugemise tuba asutada. Kust on wõimalik teaduslikke raamutuid saada.

Wastus: Pöörake walla poliitharidusе osakonna poole.

Küsimus nr. 177. Kui kõrge on piimameiereis wõimeistri tööpalk ja missuguse palganormi järele on eestseisus kohustatud maksma. Ja kas on meistril õigus nõuda palka, mida ei ole makstud palganormi järele möödunud kuude eest.

Wastus: Palk tehakse kindlaks kirjaliku lepinguga kohalistest palga oludest wäljaminnes. Uldist palganormi ei ole.

Küsimus nr. 178. Olen leninlane ja ja tahan abielusse astuda kiriklasega, kes nõuab, et pean kiriklikud kohustused täitma laulatuse, juures. Kas tohin seda teha? Ehk saab mind kommunistliku partei poolt wälja heidetud?

Wastus: Leninlasel ei ole midagi ühist usuga ega kirikuga. Kui teie kirikus end laulatate siis on parem, et juba enne oma partei kaardi ära annate. Parteis usklikke waja ei ole, need pühitakse teras luuaga partei ridadest wälja.

Küsimus nr. 179. Olen mölder. Weski ümbruses on ligi kolm tiinu maad (heinamaaga) mida rentisin juba 1918 aastal ligidal olewa küla elanikkude käest. Selle maa eest maksin kõik riiklikud maksud ära. Niisama maksin ka küla elanikkudele oma jagu renti — ilma maksuta jahwatamise teel. Kas on õigus külal nõuda minu käest selle maa eest renti ja mitte maksmise korral oma alla ära wõtta.

Wastus: Juhtumusel, kui teie lepingus ettenähtud maksu ära ei maksa, wõiwad maa rendile andjad nõuda maa kommisjoni kaudu lepingu tühjaks tunnistamist. Teatage, kelle käest rentisite teie omale maad. Kas talupoegade maa ühisuselt ehk üksiku talupoja käest niisama ka, millal lõpeb lepingu wiimane tähtaeg ning kas on sarnane registreeritud küla nõukogus ehk walla täidesaatwas komitees.

Küsimus nr. 180. Kas talupoeg wõib pidada oma majapidamise kaitseks püssi ilma lubata, kui ta jahti ei pea? Kui mitte, kas on siis wahe lubadel, majakaitseks ja jahipidamiseks. Kust nõutada ja palju nad maksawad.

Wastus: Kaelakohtu seadustekogu peatükk 220 põhjal karistatakse ilma lubata sõjariistade hoidmise eest administratiiwses korras sunnitööga ehk rahatrahwiga. Sõjariistade hoidmiseks on tarwilik muretseda miilitsast.

Küsimus nr. 181. Kui naabri küla asutab kollektiiwi ja tahab meie küllalt osa maad ära wõtta, sest meil on hingede pääle suurem norm maad kui neil. Kas saawad nad seda teha?

Wastus: Naabri küla ei saa teilt maad ära wõtta. Maaseaduste kogu punkti 141 ja 142 põhjal (Зем. Кодекс ст. 141 и 142).

Küsimus nr. 182. Kui talupoeg mingi ettewõtte pääle patendi wõtab ning ühes sellega ka wõidulaenusid omandama peab ja wastu ei anta mitte pilet, waid kwiitung. On see seaduslik?

Wastus: 1. märtsist 1925 a. on laenude laialilaotamine sunduslikul teel ära keelatud. Kwiitungid wahetatakse rahanduse osakonna poolt laenu obligatsioonide wastu ümber siis, kui rahanduse osakond saab keskkohast obligatsioonid.

Haridustööline ▣ Nr. 9

Suwine ettewalmistuste ja täienduste hooaeg läheneb.

Õpeaeg möödub ja meie hakkame kokkuwõtteid tegema läinud tööst, et ülewaadet saada, missuguste tagajärgede juure oleme jõudnud. Läinud õpeaasta on meile selles suhtes eriti tähtis. Meie seadsime selle algul enestele mitmed tähtsad ülesanded, mis koolitöö märksa uuele alusele pidi rajama. Kogu õpeaasta olime nende kallal tegelikult ametis. Tegemist tuli pääasjalikult põhijoontega teha, sest et praktilised näpunäited puudusid. Wiimase pidime ise omandama. Ja pole ka kahtlust, et talwe jooksul seda ei omandanud. Nii üks kui teine õpetaja asus sügisest pääle kompleksi wäljatöötamisele, sedawiisi ühendades kodu ümbruskonna tundmaõppimise tööga. Kui palju see aga ühel ehk teisel korda läks, see olenes muidugi palju kõiksugustest eeltingimustest, kuid siiski suurelt ka õpetaja tahtmisest ja energiast.

Nüüd, õpeaasta lõpul kokkuwõtet tehes, näeme oma töö saawutusi. Nüüd alles wõime sõna öelda, on neil uutel õpewiisidel elulist pinda olemas wõi ei. Ja me ütleme seda. Ütleme seda konwerentsil, ütleme kursustel. Sest sääl sünnitawad uued saawutused kogupildi ja ainult sellena on meil õigus neid hinnata ja arwustada. Üksik töö ehk üksik kool ei anna meile kogu koolide wõrgus weel mingit töö terwikut. Mis ühes kohas nõrgem, wõib teises tugewam olla, ehk mis ühes kohas arwestatud, wõib teises kohas arwestamata olla jne. Ja nii oleks meie hindamine liig ühekülgne. Mida rikkaliktum materjaal konwerentsil (ka kursustel) käsitamiseks, seda praktilisema iseloomu omandab konwerents ja seda praktilisemad on ta töö tagajärjed. Nende päewade sees ärapeetud maakirjasaatjate nõupidamine näitas selgelt selle nõude paratamatust. Järjelikult peab iga õpetaja, iga haridustööline, kes konwerentsile, kursustele ehk ekskursioonile tuleb, enne oma töö arwestama, peab tegema oma töö kokkuwõtte ja konkreetsete andmete paunaga teele asuma.

Ka pisemadki tähelepanekud tulewad arwestada, kuna nende wäärtus sagedasti äraarwamata suur on. Wõtame näituseks rewolutsioonide ajaloo Eesti asundustes. Kas leidub mingisuguseid jälgi 1905 a. ja 1917 a. rewolutsiooniliste liikumiste, mida õpetöö aluseks wõiks tarwitada? Meie teame, et 1905 aasta liikumine Eestisi wäljarändamisi sünnitas, mille tagajärjel Wenemaal isegi uusi Eesti asundusi tekkis. On need nähtused ühiskonna ainetes arwele wõetud? Weel lihtsamaid nähtusi wõib leida, mis aga, nagu tähendasin, suurewäärilised wõiwad olla. Seepärast on tähtis, et õpetajad wäljatöötatud materjaali täielikult kaasa tooks. Suurema tähtsuse annab weel see, et neist materjaalidest näitust saab korraldada ja konwerentsi ning kursusi weelgi praktilisemaks teha.

Meil tuleb kõik eeltöö selleks ära teha, et nii konwerents, kursused kui ka ekskursioon laboratoorseks tööks kujunekski, kus me iga küsimuse praktiliselt üksikasjalikult läbi waataksime, et lõpuotsusele jõuda. Selles mõttes seisab meil lähematel päewadel suur töö ees.

Arwamine, nagu tuleksime linnast saama, tuleb kõrwale jätta ja selle asemele loosung üles seada, et me, kui haridustöö põhisool, linna looma tuleme, s. o. linna selleks kokku tuleme, et erikogemuste ja praktika abil terwikut luua. Kui palju ülaltoodud õpetajatele kompleksi ja muude koolielusse puutuwate küsimuste kohta käib, nii palju käib ta ka üldiselt kõikide haridustööliste kohta, kes lähemal ajal Leningradi oma teadmisi täiendama tulewad. Kõikidel tuleb oma andmete kogu kaasa wõtta, wastasel korral muutuwad konwerentsid ja kursused teoreetilisteks targutusteks, milledel eluline külg puudus. Meie peame paremate ja pahemate tingimuste wahelise kesktee leidma, mis kõikidele tegewust wõimaldaks. Seda leida wõib aga alles siis, kui meil tarwilik materjaal käepärast on.

Nii siis on täiendamiste hooaeg ukse ees. Meie loodame tänawu üle saja haridustöölise hariduslikkude küsimuste käsitamisele tõmmata. Seepärast peab ettewalmistustega ruttama. Soowitaw oleks koguni, et need haridustöölised, kes neist korraldustest osa wõtta ei saa, omalt poolt materjaali saadaksid, mis tööd aina kergendaks ja täiendaks. Haridustööliste eneste huwid on sellega tihedas ühenduses.

G. T.

Õpetajate täienduskursuste puhul.

25. mail algawad Leningradis meie õpetajate kahekuulised täienduskursused. See asjaolu sunnib siinkohal sõna wõtma neist põhijoontest ja sellest programmilismetoodilisest sisust, mis õpetajate täienduskursustel kui niisugustel meie ajal olema peab.

Kui meie tahame, et õpetaja teadlik oleks, et ta selgesti kõike seda mõistaks ja arutaks, mis tema ümber sünnib, et ta kõigi jookswate sündmuste sisust õieti aru saaks, siis tõuseb õpetajate edasiharimistöö, täienduskursuste nõue mõõdapääsematult ülesse. Ainult selle tingimisel suudab kool meil maal kultuurilise keskkoha tähenduse omandada, kui õpetajaskond ajaga sammu suudab pidada. Et seda kahjuks pracgu näha pole, seepärast omandabki õpetajate edasiharimise nõue meil eriliselt aktuaalse tähtsuse. Selge on, et meie lühikeseajaliste kursustega õpetajale kuigi suuri teadmiste tagawarasid ei suuda anda. Meie päämiseks ülesandeks on anda õpetajaile wähemalt ümbritsewa tõsielu tundmaõppimise ja uurimistöö metoodi. Meie aja õpetaja peab teadma, kuidas kõik neid nähtusi, millega ta tegelikus elus ja töö juures kokku puutub, klassifitseerida ja kuidas nende tähtsust ära määrata. Õpetaja peab kõiki ümbritsewaid nähtusi nende arenemisel waatlema, ta peab ümbruskonna tundmaõppija olema, kuid siiski mitte selle sõna wanas mõistes. Wanast waadeldi kodumaa tundmist ainult kui loodusjõudude ja endise elu jäänuste uurimist. Nüüd aga waatleme meie ja õpime ka majanduslikke loodusjõude ja loodusnähtuste pääle mõjumist tundma. Ja seda kõike selles mõttes, kuidas inimene neid muudab ja kuidas ta neid otstarbekohasemalt kasutada wõiks. Pääle selle on käesolew aeg ühiskondliku elu nähtused küllalt terawalt esile lükanud ja neist ei pääse enam mööda.

Õpetajate täienduskursustel peab ümbruskonna tundmine esimesel kohal seisma. Ilma selleta pole R. T. N. poolt wäljatöötatud kooli programmide teostamine mitte mõeldaw, sest et õpetajad muidu neisse programmidesse kohalikku elulist, konkreetset materjaali mahutada ei suuda. Õpetajate täiendushariduslikus töös on kolm ala, milledel ta peab minema: õpetaja peab nii majanduslikkudes ja poliitilistes eluawaldustes kui ka looduse nähtustes teadlikult orienteerida suutma nende küsimuste juure mineku metoodi omandama.

Õpetajale on weel tähtis lapse tundmaõppimine ja selguse omandamine selles, kuidas nüüdsed olud lapse pääle mõjuwad. Lapse kehalise ja waimlise arenemise küsimuse ja pedoloogia on õpetajaskonnale eriti just selles mõttes tähtsad, kuidas neid küsimusi praegustes oludes üles seatakse. Meie aja hingeteadus on mõned küsimused hoopis uuele alusele wiinud ja õpetajaskonnal tuleb põhjalikke ümberhindamisi ette wõtta. Meie aja hingeteadus on suurepäraseks marksistliku ilmawaate põhjenduseks saanud ja selle järele tuleb hoopis teisiti lapsele läheneda kui wanast. On weel palju teisigi küsimusi, mis õpetajate täiendusharidustöö eeskawas seisawad, kuid meil ei tule esialgul küsimust mitte nii laias ulatuses üles seada, päälegi, kui kursused nii lühikeseajalised. Peame silmas pidama ka seda, et parem wähe ja põhjalikumalt omandada, kui palju ja pääliskaudselt. Ometi peame üldistest töö alustest ja põhimõttelistest nõudmistest kinni pidama. Meie ei pretendeeri sugugi selle pääle, nagu wõiksid need kursused õpetajale kõik juba lõpulikult kätte anda. Need kursused wõiwad ainult üheks wäikseks tõukeks, pääasjalikult ainult edaspidise täiendusharidustöö metoodi kättenäitajaks olla.

Pääle muude takistuste on õpetajal korralikuks töötamiseks ta üldiselt tuntud nõrk ettewalmistus, nii majanduslikkudes kui ka ühiskondlik-poliitilistes küsimustes, takistuseks. Poliitilise silmapiirikitsus ja nõrk ettewalmistus majanduselu küsimustes ei lase koolitöösse hinge puhuda, teda elustada ja õpetaja muutub maal selles suhtes täiesti abituks ja kasutuks. Nii näeme, et täienduskursused peawad aitama õpetajat walmistusega ja parteiga lähendada. Seepärast seamegi täienduskursuste õpekawasse tähtsamana ainena koduümbruse walmistuse tundmaõppimine ja waatlemine, selle juures seda walmistust kui üht katkematut lüli kogu maa ja isegi terwe ilma majanduslikus elus. Eesti koolid asuwad peaaegu wiimseni maal. Seepärast on loomulik, et meie just põllumajanduslikku walmistuse seisukohalt wälja peame minema. Muidugi oleme sunnitud ka wabriku töästusliku walmistusega tutwunema.

Walmistuse tundmaõppimist ei tohi akadeemiliselt, raamatuliselt ja loenguliselt sisse seada. Meie peame tõsiselt ja asjalikult walmistust walmistuses eneses tundma õppima ja selleks on kõige parem, kui me lühema ehk pikema aja ise otsekoheselt selles walmistuses töötame. Sellejuures uurime ja õpime igakülgselt walmistust tundma, õpime tundma õpilaste elutingimisi selles walmistuses, ja selgitame kuidas need olud õpilaste iseloomu ja ilmawaate kujunemise pääle mõjuwad.

Siit jõuame ka otsusele, kuidas neid tingimisi ja olusid kooli kaswatustööks kasutada ja kuidas nende olude ja tingimiste kahjulikkude mõjude wastu wõidelda.

Sarnases tegelikus walmistuse tundmaõppimises tekkib iseenesest terwe rida küsimusi, mida õpetaja enesele selgitama peab ja mida ta siis juba raamatute abil teostada wõib. Need tööst wäljakaswanud küsimused sunniwad õpetajat ka edaspidi igakülgselt tegeliku elu uurimist ja tundmaõppimist mõõdapääsematult jatkama ja laiendama. Sarnasel järk-järgulisel teel (oma kodukoha majanduslikku ja ühiskondlik-poliitilist elu tundma õppides) on õpetaja sunnitud peagi „ekskursioone“ ka wäljaspoole kodukoha piire tegema, et selgitada sarnaseid paratamatult ta ette kerkiwaid küsimusi kui majanduspoliitika, linn ja küla, nõukogude walitsuse agraarpoliitika, elektrofikatsioon, imperialism jne. jne. Siin ei pääse õpetaja tahes ehk tahtmata raamatust mööda.

Ei tohi meie aja täienduskursustel ka mingit wahet olla pedagoogilise ja poliitilise tsükli wahel, sest et see marksistliku ühiskondliku kaswatustöö küsimuse mõistega otsekoheses wastolus seisaks.

Walmistuse uurimise ja tundmaõppimise käigul omandatakse kõige päält walmistuslikud teadmised ja harjumused, kuid töötatakse ka kõik ühiskondlik-poliitilised küsimused läbi, wõetakse läbi loodusteadus ja kõik n. n. üldhariduslikud distsipliinid ja pedagoogilised küsimused. Ja kõige selle juures ei wõeta mitte konkreetset elu kõigi ta nähtuste ja awaldustega kui illustreeriwat materjaali teooria juure, waid need ongi just õpetajale ta raamatu juure tõukajaks.

Meie läheme nüüd asja juure hoopis teisest küljest — mitte raamatu juurest elu juure, waid elu juurest raamatule. Selles sihis peame eelseiswatel kursustel ka töö seadma, sest sellesama metoodi järele tuleb õpetajatel ka koha pääl nii täiskaswanutega kui ka lastega koolis ja kollektiiwselt edasiharides töötada. Teame, et raske on wanadest harjumustest üle saada, kuid siiski ei wõi meie nüüdsest pääle mingisuguseid järeleandmisi teha.

Siin ettetoodud põhimõtted peaksid teostust leidma meil nii Leningradi kui ka Siberi kursustel.

Nii siis — kursustel ärgu olgu loengulik ja raamatulik metood, nagu wanast, waid kogu kursuste töö aluseks olgu ümbruskonna tundmaõppimise, laboratoorse, ringide, konwerentside töö ja ka poliitilise aktiiwsuse metood.

Meie ei hakka siin kohal üksikasjalikumaid programmilis-metoodilisi näpunäiteid andma ja arwamisi awaldama — see jääb kursuste korraldawa kollektiiwi ülesandeks. Meie ülesandeks oli seda saawutada, et õpetajaskond, kes laia ja suure proletaarlise Wenemaa kõigist nurkadest kokku tuleb, nende põhiküsimuste üle järele mõtleks ja nendest kursuste töö wältel ühes kursuste korraldajatega järeldused teeks.

Jul. Laane.

Moskwas.

Kultuur-hariduslik töö Eesti asundustes enne ja nüüd.

Paljud asunikkudest räägiwad tihti, et nüüdseaja kool ei seisa nii kõrgel kui tsaariaegne seisis. Wiimases said lapsed tõsist teadust, kuna nüüd sawist kapsapeenraid, puust hobuseid ja teisi mänguasjasid tegema õpetatakse. Räägitakse ka, et lugemise tuba midagi wäärt ei ole, sest sääl ei olewat ühtki raamatut, mida „ristiinimene“ lugeda wõiks.

Kiidetakse endiseid „haridusseltsisid“ ning räägitakse alalõpmata nende poolt korraldatud pidudest, mis suurepäralised olnud ja mõnusaid sissetulekuid annud. Kuulda on ka, et nüüdseaja „tegelased“ kuskile ei kõlbawat, sest olewat tersed arusaamatud „poisinolgid“, kes isegi ei teadwat mis teewad.

Kui küsime, missugune oli endise kooli poliitika ja mis andis tema rahwale? Endise kooli poliitika oli: „keiser, isamaa, usk ja orjus“. Tõsine teadus oli kõrwaldatud ning tema asemel õpetati niisugust teadust, mis rahwa waimu niiwõrd pimestanud on, et ta elu ei oska omale tõsiselt ettekujutada ja midagi paremat tahta, — seda näitab esiteks juba ülewalpool tähendatud „rumal“ arwustus.

Utleme, et külakoolis wõis ainult wähe kirjutama ja lugema õppida, kuid see ei ole haridus, ning seepärast ei wõi meie rahwalt, kes enamasti külakooli ei ole saanud, tõsisemat ilmawaadet nõuda.

Waatame edasi ja heidame pilgu nende pääle, kes keskkooli hariduse on saanud. Sarnaseid isikuid on enamasti igas asunduses olemas, kuid wäga wäike osa neist teeb ühiskondlikku tööd.

„Ühiskondlik töö“ — naerawad nad, — kas see on kellegile midagi annud? Ei. Ainult kahju toob ta, sest lauluharjutusele ja näitemängu proowile käimisega lõhud oma jalanõud ära. Eks see too silmade ette selge pildi, et ka wanaaegne „keskkool“ andis niisuguse ilmawaate: haridust tarwitage ainult oma isikliku tasku täitmiseks.

Noh, ega siis kõik niisugused ei ole? Meil on palju endiseid kooliõpetajaid ja teisi isikuid, kes energiliselt haridusepõllul töötawad. Jah, see on tõsi, kuid peab aga tähendama, et seda energiat ei ole meile mitte wana kool annud, waid uus kool — nõukogude walitsus.

Mispärast õpetatakse lapsi puust hobuseid tegema, ei hakka mina selgitama, sest seda tehku kooliõpetaja. Utlen aga niipalju, et enamasti iga nüüdseaja külakoolist wäl-

jaastuwa lapse hinges on tõsine inimesearmastuse tunne ja ta oskab wahet teha hää ja paha, wale ja tõe wahel.

Iseenesest arusaadaw, et ka neid lapsi leidub, kelledel tõsine arusaamine puudub, nii wälimise elu, kui ka teoorilise teaduse kohta. Peab aga tähendama, et selles mitte süüdi ei ole nüüdseaja kool, waid on jällegi süüdi wana kord, mis wanemate hingeelu pääle nii pahasti on mõjunud, et järeltulew sugu „nürimötteline" on.

Kui aga waatame nüüdseaja keskkoolis õppiwa noorsoo pääle, siis näeme rewolutsioonilist lainet, mis wanakorra jäänuseid lähemas tulewikus oma alla matab ja uue üles ehitab, millest wälja saab paistma tõsine inimesesoo wabadus. Nüüdseaja keskkoolis käiwad noored ei oska laiselda, ei oska ka haridust oma isikliku tasku täitmiseks pruukida.

Kui nemad kooli waheaegadel külasse sõidawad, siis ei lähe nad kirikusse ning ei hakka ka samogonni kõrisse kaldama, waid hakkawad pidusid ja ettelugemisi korraldama, kuid seda mõtet, kas ka midagi oma tasku hääks saawad, ei tule neil meeldegi.

Mispärast endiste „haridusseltside" poolt korraldatud pidudel rohkem rahwast wõis näha, kui pidudel, mis klubi korraldab? Seepärast, et igas asunduses ei olnud „haridusseltsi" ja selle tõttu ei korraldatud sääl ka pidusid. Nüüd aga tehakse seda enamasti igas asunduses, sest et olemas on oma lugemisetuba ja näitering.

Suureks kahjuks ei teinud need pidude korraldamised midagi tähtsat rahwawalgustamise mõttes, sest paljud ei oska praegugi näitemängu hinnata ja temast aru saada.

Seltsi eestseisusele ei olnud see tähtis, waid tähtis oli, et oma tasku wäikene osa pidu sissetulekust läks ehk raamatukogu hääks ja mõne teise asja tarwis, kuna aga suurem summa pudelisse läks. Juhtus ka seda, et „esimees" kas õllepoodi omanik wõi mõni teine temasarnane nina oli, ning see toob silmade ette selge pildi, mispärast tema siis nii wäga pidude eest hoolitses.

Räägitakse, et lugemisetoas ei olewat ühtki „ristiinimesele" kohalist raamatut. Jah tõsi. Sarnaseid raamatuid nagu „Jenowewa" sääl küll ei ole, kuid on olemas igasugune ajakirjandus, poliitilised raamatud ja ka tähtsamate Wene kirjanikkude tööd. Wiimaseid, wõib olla igas lugemisetoas ei ole, kuid on paljudes. Wististi seepärast nimetatakse nüüdseaja „tegelasi" poisikesteks, et nad nende „ristiinimestega" ühes, kusagil poolpimedas toanurgas omale samogonni ja wiina kõrisse ei kalda, waid lugemisetoas lõbustusi korraldawad.

Lõpuks peab ütlema, et räägigu „wanakorra" poolehoidjad mis tahawad, kuid uus ilm elab ja naeratab uueaja inimesele. Warsti aga wõtab ta teda oma hõlma ning hüüab: „Elagu inimesesoo wabadus!" E. T.

Wene-Eesti sõnaraamat külakoolile.*)

Haridustöölises nr. 8 tõstab sm. Wink küsimuse üles, kas on külakoolile Wene-Eesti sõnaraamatut waja. Kahtlemata. — Ja! Küsimus seisab aga selles — missugune see peab olema. Sõnaraamatud, milliseid seni rida ilmunud — koolile ei wasta. Kooli jaoks wäljaantaw sõnaraamat peab tingimata kaasas käima wenekeelse lugemiku ja aabitsaga. Meie koolisi warustab wenekeelsete õperaamatutega kreisi haridusosakond ja igas kubermangus ning kreisis on tarwitusel isesugused raamatud. Kui korda läheb asja nii seada, et Eesti koolid raamatute asemel raha saaksid, mille eest wõimalik oleks raamatuid muretseda, siis saaksime sellest kergesti üle.

Iga kool muretseks omale hariduskom. Eesti osakonna poolt soowitatud wenekeelse lugemiku ühes kaasaskäiwa sõnaraamatuga.

Sõna on siinkohal keskkohtil öelda, kas on wõimalik asja nii läbi wiia. Kui lootust pole — pole ka rääkida sõnaraamatust ning õpetajal jääb töötada kui senini, s. o. iga tükk klassis tõlkida ja uued sõnad tõlgitult üles kirjutada, sel teel ise sõnaraamatut luues.

H. Wendt.

*) Awaldame waidlusainena.

Koerad koolimajast wälja!

Antonowa asund., Luuga kr., Leningradi kuberm.

Antonowa esimese astme Eesti töökool töötab nüüdse õpetaja Seeriga juba neljandat aastat, kuid selle nelja aasta jooksul on koolilaste arw järjekindlalt wähenenud. Kui lugeja küsib, millest see wähenemine tuleb, siis igatahes mitte asunikkude süü läbi, waid selles on õpetaja süüdi.

Esiteks ei ole õpetaja ja asunikkude wahekord mitte hää, mis sellest oleneb, et õpetaja enam oma huwi hindab kui laste koolitamist. Kellegi Leningradi isiku jahikoerad peetakse koolimajas, kes tihti siin kõib. Kui keegi asunik koolimajast mööda läheb ehk sisse astub, peab ta tahtmata ütlema, et siin Balti parunite jahitall on.

Sarnast kooliwaja ei tohi aga olla, kus jahikoerad mustust teewad.

Asunitud, kas ei oleks aeg tegelikult sammusi astuda, et säält korratust ja mustust eemale peletada?

Reisimees.

Kas ei saaks kursusi edasilükata?

Majakowa Eesti asund., Pihkwa kub.

Nagu ajalehest näeme, on hariduskom. Eesti kestbürool kawatsus õpetajate täienduskursusi maikuu lõpul korraldada. Kas ei wõiks siin muudatust teha ja kursuste aega edasi lükata. Paljud kooliõpetajad, kes kursustele peawad minema, walmistawad rahwapidude wastu, kuid pääle selle on igal õpetajal oma teataw majanduslik ettewalmistus (aiawilja mahapanek jne.), mis selkorral, kui kursuste tähtaeg endiseks jääb, need eeltööd wõimatuks teeb. Kas ei wõiks kursusi edasilükata 15. juuni pääle. Heinatöö tuleb nii kui nii kodustel teha, kas kursused warem wõi hiljem algawad. T—m.

Suwistest õpetajate täienduskursustest.

Koolitöö on lõppenud ning iga õpetaja teeb ülewaadet kuidas „õnnestas" kompleks, püüdes leida wigu ja puudusi, mis elluwiimisel ette tulnud. Kawatsetaw konwerents ja kursus saawad seepärast rikkalikku materjaali pakkuma tulewaseks talweks; wõetakse ju sääl arwele kõik, mida meie koolid saawutanud.

Uldiseks puudusets kompleks programmi elluwiimisel on praktiliste kogemuste puudus meie õpetajatel. Kursustel peab praktika pääle kõige enam rõhku panema. Tingimata tuleb korraldada ekskursioone metsa, kollektsioonide korjamiseks ja korraldamiseks. Tuleb õpetajat tutwustada loomade ja lindude täistoppimisega, piima, wõi, jahu jne. algainete lahutamisega ja muud.

Uhesõnaga — tuleb õpetajat tutwustada loodusega, milline külg pea kõigil õpetajatel nõrk on, eeskätt nendel, kes E. T. ülikoolist praktika pääle saadetud, saades ühekülgset ettewalmistust kui õpeainete õpetajad.

Rohkem praktilisi kogemusi, enam loodusteadust, siis läheb kompleks tulewal talwel palju kergemini ja täielikumalt.

H. W.

Haridustöölised kui seltskonna tegelased*).

Palju ja palju on „Edasi" weergudel selle üle kirjutatud ja peaaegu saawad haridustöölised — kooliõpetajad — alati noomitusi, mikspärast nad ikka külmalt seltskonna tegewusest osa wõtawad. Kuid ma seaksin praegu küsimuse üles ja küsikin, kas teab kestkoht ja need seltsimehed, kes kirjutanud on, kooliõpetajate seisukorda maal? Siin wõin ma ise kohe kindlalt wastata, et ei tea — osalt wõib olla küll aga suuremalt osalt mitte. Ma wõin teile mõned faktid tuua läbielatud praktikast. Kooliõpetaja, kes osa wõtab peaaegu igal pool — asutab lugemistoa, teeb tööd, hakkab kohalist seinalehte wälja andma, wõtab kõikide ringide tööst osa, teeb ka koosolekutel seletusi jne. jne. Kuid kas toob see tagajärgi? Ei too. Ta kuuleb kõrwalt juttu: ah ta püüab omale au, ega ta sellega kaugele ei saa. Koosolekul, kus küla küsimus arutusel, millest kuidagi üle ei taheta saada, sest et ninakamad oma poole kisuwad — kuna aga waesemad ka järel ei taha anda, teeb kooliõpetaja ettepaneku, et sellest üle saada ja waesemad mitte ei kaotaks, tõuseb aga keegi „omanik" ülesse ja sõnab terwe koosoleku ees peaaegu kärkites: sinul ei ole siin koosolekul midagi tegemist, sina pole meil küla liige, wõid rahus oma tuppa minna, kui meie asju arutame, katsu aga kuidas lastega toime saad, meid õpetama pole waja tulla". Nii on ja läheb alati ja alatasa edasi. Koosoleku juhataja küla esimees naerab selle pääle ja ütleb: „mis mina teile teha saan, kui teie waidlema lähete". Niisugused juhtumised ei ole mitte üksikud, waid neid on küllalt, iseäranis kus Eesti talupoeg wähe jõukamalt elab ja temaga pehmelt ümberkäiakse. Kuid nüüd waatame, kas on kooliõpetajal kedagi abilist, siis wõime ka wastata, et peaaegu mitte kedagi. Noorsoo ühingu liikmed on wagased, ei tohi nurgast piiksatadagi, sest isa räägib praegu ja kui ta nüüd sõna ütleks, siis peab ta omale homme korterid otsima. Küla esimees ütleb kah, ah tee nüüd kõigile õigust, hakkad ühele õigust andma ja teist karistama, siis sattud wihawaenu alla. Ja nii jääbki kooliõpetaja üksipäini. Ta peab ennast oma tuppa lukutama ehk kõigi pääle üksköikselt waatama. Omal on tal pää mõtteid täis ei tea, mis pääle hakata. Nõuküsija.

*) Awaldame, et teised õpetajad sõna wõtaksid.

Bugri kool.

(Nowgorodi kub., Waldai kr., Kresti wald.)

Kewade tulekuga algawad meie lapsed koolist lahkuma. Waesemad annawad juba warakult omi lapsi jõukadele eksploateerida. Seeläbi pole kunagi maalapsel seda haridust wõimalik omandada, mis linnakoolis, põhjuseks on see, et kool algab oma tegewust hilja ja lapsed lahkuwad warakult. Nõnda siis algas kool töötama 17. nowembrist 1924 a. ja töötas kuni 28. märtsini. Nüüd sai kool külgehakkawa haiguse puhul 12 päewaks sulutud. On wähe lootust, et pääle sulgumise awamist keegi kooli ilmub. Meil on harilik nähtus siin see, et kool enamisti iga aasta oma tegewuse juba aprilli keskpaigas lõpetab.

Ühtekokku töötas kool 86 päewa 40 lapsega. Selle lühikese ajaga on peaaegu wõimata uut õpewiisi (kompleksi) oma wastawale kõrgusele tõsta, kuid siiski suudeti ettenähtud teema „Meie asundus" peaaegu läbi wiia. See oli wiieks osaks jaotatud. Siin tuleb algada esimese osaga pääle.

Esimene osa. Ümbritsew loodus.

Maakiht, taimestik, kasulikud ja kahjulikud loomad meie asunduses, jõed, ojakesed, järwed, (kust saab jõgi alguse ja kuhu langeb). Kliima. Keskmine õhusoojus, tuuled jne.

Teine osa.

Asunduse ajalugu (minewik), tema tähtsamad kohad: kurgaanid (wanad matusepaigad), suured kiwid, nende tekkimise teoria, legendad neist kohtist. 1905 aasta rewolutsiooniline liikumine 1918 a. pääle, kodusõda, kulakute kihutustöö ja nälg asunduses.

Kolmas osa. Käesolew aeg.

Kui palju peresid oli 1924 a. Üldine rahwa arw asunduses. Tüüpilised talupoja ehitused (maja plaan), ehituse materjaal. Põllutöö kõlbmatu ja kõlbulik maa, tema suurus. Missugused põllutööriistad, nende arw, missugused masinad jne.

Karjapidamine. Loomade söötmine õige (kaalu järele) ja mitteõige. Loomade tõug. Sugutamine. Üldine kariloomade arw (protsentides iga saja elaniku pääle). Keskmise talupoja eelarwe wõrreldes kehwiku omaga. Kõrwaltööst sissetulekud.

Neljas osa. Ühiskondlik elu.

Küla nõukogu, tema tegewus, küla koosolek, koosolejate arw. Küsimused koosolekutel. Kooperatiiwi tegewus ja kooperatiiwne liikumine. Lugemistuba, tema tähtsus ja ülesanded.

Wiies osa.

Talupoegade kombed (eluwiisid). Riiete mood, söögid, puhtus, puhkeaeg, uute ja wanade pühade tekkimine, warrud wanad ja uued, kosjad, kui wana halli aja pärandus, pulmad wanad ja punased, matused wanad ja uued.

Niimoodi oleks siis need 5 osa terwe aasta õpeplaan, kuid läbi wõtta suudeti ainult 4 osa, mille pääle ära kulus 60 õpepäewa, 8 ekskursiooni.

Kõik see läbimindud materjaal sai jutuwestes lastega läbi töötatud, millest pärast kokku seati kollektiiwsed aruanded ja ärakirjad. Pääle selle ekskursioonid neisse kohtadesse, millest aine oli wõetud. Kõigist saadud materjaalidest woolas töö: kirjutus, arithmeetika, diagrammid, tabelid, majaplaanide ja kohtade joonistus, põllusüsteemi sisseseade plaan jne. Mis koolilastesse puutub, siis tundsid nad täielist huwi seesuguse elulise materjaaliga ja korjasid tarwisminewaid statistilist andmeid. Tuleb awaldada neile asunikkudele tänu, kes materjaalide ja andmete andmisega kokkuhoidlikud ei olnud. Kõik need materjaalid ja aruanded on üheskoos igal lapsel ja kujutawad enesest ajakohast elusat lugemikku.

Seesuguses suhtes wõib uuemate raamatute põuast koolis, minu arwates, üle saada. Praegune õpetus on täis elu — kuna aga raamat seda surnult edasi annab. Nõnda siis olen otsusele jõudnud, et ainult sel moel suudame estalgul raamatute põuast üle saada, niikaua kui wastawad raamatud ilmuwad. Elu ise annab meile materjaalid, mida meie peame oskama ära kasutada. Ainult sellega suudame laste filmaringi laiendada. Mis arithmeetikasse puutub, siis ei tohi seda mingil tingimisel eraainena anda, waid peab olema seotud selle teemaga, mis käsil on. Nii leidub ülesandeid igapäewases elus palju — niisugused elust wõetud andmed on kõige kasulikumad, seda on praktika ise ära näidanud.

Soowitaw oleks, et ka teised koolitöölised annaksid oma tööst seletust, mis nii kasulik oleks koolitöölisele, kui ka asunikule, kes weel praegu pole suutnud õieti uuest õpewiisist aru saada.

Ainult kirjelduse teel suudame ühist sidet pidada ja seeläbi oma töö produktiiwsust tõsta. Ronk.

Kewade koolis.

(Iwanowost, Omski kub.)

Õige halwawalt mõjub kewade tulek kooli töö pääle. 44 lapsest on järele jäänud 12. Osa puudujaid on haiged, aga suurem osa jäetakse kodu tööle.

Halb nähtus, mis kuidagi kaduda ei taha. Puuduwatel lastel jääb ju osa teadmist omandamata, seda peaks iga lapsewanem teadma. Ohakas.

Teadus ja tehnika.

Kui palju raadiumi on ilmas.

Raadium on mitte üksi kõige kallim, waid ka haruldasem aine. Enne sõda oli üle maakera raadiumi ainult mõned wähesed grammid. Tol ajal walmistati raadiumi peaaegu ainuüksi Joachimsthalis ja walmistamise wiis oli wäga kulukas. Uks milligramm raadiumi maksis siis — raadiumi müüdi üks tuhandelikkude grammidega — umbes 100 dollarit, nii et ühe grammi hind oli 100.000 dollarit. Wahepääl leiti Ameerikas ainete lademed, mis wõimaldawad õitsewa raadiumi töostuse. Pääle selle on Inglismaal, Prantsusmaal ja Portugaalis leitud wäiksel määral raadiumi. Ameerika tagawarade leidmise läbi langes raadiumi grammi hind, mis sõja ajal oli tõusnud 200 tuh. dollarini, 160 tuh. dollari pääle. Pärastpoole langes hind weelgi ja jõudis tagasi ennesõjaaegsele tasapinnale — 100 tuh. dollarit üks gramm.

Nagu wäljamaa lehed teatawad, on nüüd tulnud raadiumi saamiseks uus soodne wõimalus — nimelt leiti Belgia Kongost raadiumi sisaldawad lademed. Uksi poole aasta jooksul, 1922 a. augustist kuni 1923 a. maini, wõideti siin 23 grammi raadiumi, mis on wõrreldes endiste tagawaradega juba wäga tuntaw hulk. Muidugi langes selle tõttu ka raadiumi hind, alanedes praegu 70 tuh. dollarile grammist. Sellega on raadium nüüd odawam kui enne sõda. Raadiumi koguhulka, mis praegu maakeral tarwitusel, wõib arwestada 240 grammile. Sel tuntawal hulgal on rõõmustawad tagajärjed nii uurimise tööde kui arstimise pääle. Warem oli nende kliinikute ja teadusliste instituutide arw wäike, milledel oli tarwilikul määral raadiumi.

Kirjawastused.

R. Narusk, Masnikowas. Isik, kes Eestist Wenemaale tulnud, peab elamise luba saamiseks enese tuleku üle teatama riikliku poliitwalitsuse kohalikule osakonnale. Mis puutub karistusse, siis ripub see tema teguwiisidest ära.

W. Koppel, Nowgorodis. Teie küsimus ripub kohalikust riikliku poliitwalitsuse osakonnast ära.

Teadaanded.

V. K. P. Trotski kreisi komitee
rahwuswähemuste osakond
kutsub 12. mail s. a. kokku

ülekreisilise aktiiwsete parteitegel. koosoleku.

Soowitaw, et igast wallast wähemalt üks seltsimees koosolekule ilmuks.

Oudowa Eesti Harmaja korraldab oma ringitegelastega puhkepäewal, 17. mail s. a., wäljasõidu Trutnewasse (wana mõisa ruumides), kus korraldatakse **suur pidu.** Eeskawas: 1) sm. Mäe kõne: Uus ainus põllumajanduslik maks, 2) kontsert-osa, 3) operett **„Jaht majas"** ja näidend **„Kahtlases korteris"** jne. Lõpuks tants, lendaw post ja muud lõbustused. Mängib orkester. Pidu algus kell 4 p. l. Hinnad: 1. plats 35 kop., 2. plats 25 kop. Juhatus.

Tähelepanemiseks aasta tellijatele!

Palutakse kõiki „Edasi" aasta tellijaid wiimane osa tellimise rahast **maikuu jooksul ära saata.** Nimetatud kuu jooksul sünnib kaasannete wäljasaatmine ja kui arwed ei ole õigel ajal ära õiendatud, wõiwad tellijad kaasannetest ilma jääda.

„Edasi" talitus.

Trotski kreisi eestlastele.

Need seltsimehed, kes soowiwad sügisel astuda Lääne töörahwa kommunistlikku ülikooli, esimese astme parteikooli, Eesti tööliste sasulteeti ja sõjawäe kooli, andku wastawad teadaanded juba warakult partei kreisi komitee rahwuswähemuse osakonda sm. Kasaku nime pääle.

Teisipäewal, 12. mail, kell 7 õhtul on Haridusmaja noorte esitajate koosolek. Ilmuda tuleb järgmistel sm.: Sakkart, A. Ambus, Meierlei, Kalmus, Laurent, Willer, Lillenberg, Tsirp, Juhten. N. S. Büroo.

Awatud on ettetellimine

sm. Kingissepa rinnakujude

pääle.

Wäikeste üle prongsitud kujude hind on 5 rubla. (Teistesse linnadesse saatmise ja pakkimise kulud kannab tellija). Tellimisi wõtab wastu

Eesti Kirjastuse Ühisus,

kus ka proowi näha wõib.

ЛЕНИНГРАД, ФОНТАНКА, № 27.

Haridusmaja teaatri harjutuste järjekord.

Puhkepäewal, 10. mail.
kella 1/2 11—1/2 1 Häälepaneku kursus.
„ 1/2 1—1/2 2 Rütmika kursus.

Esmaspäewal, 11. mail.
kell 9 õhtul. Loeng „Teaater ehk ühine kunstiring".

Teisipäewal, 12. mail.
kell 9 „Põhjas"
Wast. instr.-organisaator.

Täna teaatrites:

Akadeem. riiklik ooperi ja baleti teaater
«Спящая красавица»

Akadeemiline riiklik draama teaater
«Царь Эдип»

Akadeemil. riiklik wäikeooperi teaater.
„Травиата"

Teaater „Юных Зрителей".
„Похититель огня".

Muusikaline komöödia
„Сиятельный парикмахер"

Wastutaw toimetaja: **K. Treufeldt.**
Wäljaandja: **Eesti Kirjastuse Ühisus**

Eesti Kirjastuse Ühisuse

1925 aasta aprilliknus ilmunud kirjandus:

Em. Jaroslawski

Kuidas jumalad sünniwad, elawad ja surewad

Tõlk. Ed. Jürgenfeldt (H. Pöögelmanni toim.) Sisu selgitawad rohkesti pilte.

180 lhk. **Hind 1 rbl. 20 kop.**

N. Lenin (W. J. Uljanow)

Proletaarne rewolutsioon ja ülejooksik Kautski

Tõlk. Elsa Kingissepp

138 lhk. **Hind 80 kop.**

„Säde" nr. 2 (9)

Märts — aprill. 32 lhk. Hind 30 kop.

Sisu: Jubeli päewaks.— Terwitused „Sädele" aastapäewaks.— **J. Palwadre:** Esimene mai. — **J. Rammus:** W. L. K. N. U. tööst külas.—**J. Muliin:** Metsapäewaks.— **R-s:** Langenute asemele uued wõitlejad. — **Ain Rannaleet:** Mailaul (luule) — Mälestused Petseri wäerinnalt. — **M. Sügawoja:** Kewadeõhtul elutänawal. — **Ain Rannaleet:** Kewadel (luule). — **Bjelõi** järele tõlk. J. Muliin: Kallaletungimine. — **J. Meos:** Meie noored (luule)— **A. Serafinowitsh:** Silmad kiirgawad— **W. Wremjanski:** Noored ehitajad. — **Ain Rannaleet:** Kangelased (katkend).— **J. Tõhnrilini** järele A. B.: Side — **Pioneeride osakond.** — **Teadus ja elu.**— **Kroonika.**— **Tulised sõdemed.** — **Pildid.**

„Oras" nr. 3 (9)

96 lhk. Hind 60 kop.

Sisu: **Hans Pöögelmann:** Maipühaks. — **August Lukin:** Maipüha (luule). — Sm. Lenini siiamaani awaldamata kõne. — **Ain Rannaleet:** Detsembri kommunaaride mälestuseks (luule).— A. W. Lunatsharski: Kunsti teed. — W. J. Lenini kirjad A. M. Gorkile. — **Ain Rannaleet:** Metsas (katkend). — **Ain Rannaleet:** Jaan Tompile (luule). — **H. Pöögelmann:** Rahareform. — **Wsewolod Iwanow:** Partisaanid. — **Walerjaan Poljanski** järele Ed. Juhani: Lenin ja kirjanduse arwustus. — H. Pöögelmann: Walter Klein. — Prof. **J. Depmann:** Meieaegse loodusteaduse päewasündmustest. — **N. Malkowi** järele toim. saadetud käsikirjast tõlk. H. P.: Muusika praegustes oludes. — O-r.: Ma inimene (luule). — Renè Maran: Batouala (neegriromaan — järg). — Aleks. Tinjakow: Praegusaja Wene kirjandus. — R. Wasmi: Mõni sõna raamatu ja selle tarwitamise kohta. — Prof. Debout järg. wabalt Ed. Juhani: Tulewi kusõda. — H. P.: Eduard Wilde 60-a. sünnipäew. — Kroonika. — Pildid.

Tellimiste adress:
Ленинград, фонтанка, 27, Эстонское Кооперативн. Издательство.

Sm. W. Kingissepa nimeline Eesti tööliste Haridusmaja.

Teisipäewal, 12. mail s. a.

Teise astme marksistlik-leninismi ringi järjekordne istang.

Algus kell 8 õht.

Küsimuste tähtsuse tõttu ilmumine kõigile ringi liigetele sunduslik.

W. K. P. Leningr. kubkomi agit.-prop. osakonna Eesti sektsioon.

Sm. W. Kingissepa nimeline Eesti tööliste Haridusmaja

Puhkepäewal, 10. mail s. a.

Kino-päewik

„Stepan Haltuurin"
(„Степан Халтурин")
Kuulus ilm tsarismi ajaloost.

Algus k. 1 ja 3 päewal. Hinnad 25 kop., wöör. 30 k., öpil. 20 kop.

Lööta Eesti asunduses

Lunga kr., wõtab **„Edasi"** pääle tellimisi wastu

sm. **R. Mikson.**

Sm. W. Kingissepa nimeline Eesti tööliste Haridusmaja.

Esmaspäewal, 11. mail s. a. kell 8 õht.

Raisringi järjekordne istang.

Ilmuda täpselt.

Organisaator.

Lokna wallas,

W. Luuki kreisis, Pihkwa kub. wõtab „Edasi" pääle tellimisi wastu

sm. **Roigas, Goritsa külanõukogus.**

Tikopesa asunduses

wõtab „Edasi", „Oraste" ja „Säde" pääle tellimisi wastu

Aleksander Kast.

Kusnetski haigemaja Kusnetsnõi, 7, telef. 180—52. Wastuwõtm. kõikides spetsialiteedides ja professorite ja assistentide poolt kella 10 homm. kuni kella 10 õht. Alalised woodid (naistehaigused ja sünnitamine). Rasketejalgsete konsult. arstiline. **Unematel mel.** järelwastamine ja teraw ja kroonik. **Sifilis** 606 914 **tripper**

Sugugwõimetus mass. ja elektris., hambaarstim. ja kunstlikk hamb. Arstide kutsum. kodu.

Dr. Grünberg Wostanije (end. Snamensk.) uul. nr. 2, 25. Oktobri prosp. nurgal, telef. 562-37 — Wastuwõte iga päew kella 9—12 h. m. a kella 4—8 õhtul; naisterahwastele eraldi. Praegusaja arstimisabinõud.

Sifilis (914 ja t.) ja **tripper** (teraw. ja kroonilise).

Suguorgaanide igakülgne arstimine.

Erihaigemaja, silmise-, naiste-, sünnitamise-, lõike-, hamba-, kurgu-, kõrwa-, nina- ja suguhaigused.

Sifilis (606—914), **tripper.**

Wastuwõtte tunnid erialadel hom. k. 9 kuni õh. k. 9 3. Juuli (end. Sadowaja) uul. nr. 42, Sennoi nurgal. Tel. 163-31 ja 163-32.

Типография Коминтерн, Государственное изд., Екатерингофский пр. 87. — Ленинградский Гублит № 10720.